Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...мнай 1921 оной ...рин 21-hэ гарана | № 109 (14831) | 1978 оной майн 9, вторник | Сэн 2 мүнгэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй Германиин Федеративна Республикада ошоод ерэhэн тухай

КОММЮНИКЕ

...тскэ Союзай Коммуистин Центральна Ко... Генеральна секре... Совет Социалис Ре...нуудай Союзай Вер... Советэй Президиумэй ...лэгшэ Л. И. Брежнев ...ниин Федеративна Рес...ин президент В. Ше... Германиин Федера... Республикын Феде... канцлер Г. Шмидт... ...ралаар Германиин Фе...вна Республикада ..., тэндэ 1978 оной ... 4-hөө 7 хүрэтэр бай...

...СС-эй ЦК-гай Гене...а секретарь, СССР-эй ...ено Соведэй Преси...й Түрүүлэгшэ Л. И. ...нев, КПСС-эй ЦК-гай ...бюрогой гэшүүн, ...эй гадаадын хэрэгүү...нистр А. А. Громыко ...ниин Федеративна Рес...кын президент В. ...ьтэй, Германиин Феде...а Республикын Фе...вна канцлер Г. Шмидт... Федеральна канцлерай ...шо, гадаадын хэрэгүү...нистр Г. -Д. Геншер...дэ хэдэн уулзалга... болон хөөрэлдөөнүү...hэн байна.

...е соо болоhон уулуудта:

...ет Социалис Респуб...уудай Союзай зүгhөө ...ССР-эй Министрнүүдэй ...эй Түрүүлэгшын нэ... орлогшо Н. А. ...ов, гадаадын ху... наймаанай министр ... Патоличев, граждан ...ниин министр Б. П. Бу... КПСС-эй ЦК-гай Ге...вна секретариин туhа...лар А. М. Алексан... А. И. Блатов, КПСС-...-гай таhагые даагша ... Замятин, СССР-эй ...ын хэрэгүүдэй минис...орлогшо А. Г. Кова... СССР-hөө ФРГ-дэ бай...шэн сайд В. М. Фа... СССР-эй гадаадын ху... наймаанай минист...орлогшо Н. Д. Кома... КПСС-эй ЦК-гай таhа...лагшын орлогшо А. С. ...ев, СССР-эй МИД-эй ...гиин гэшүүн А. П. ...ренко;

...маниин Федеративна ...бликын зүгhөө — эко...ын федеральна ми... О. Ламбсдорф, транзит, почтын ба хэлхеэ ...ной федеральна ми... К. Гшайдле, Феде... канцлерай дэргэдэхи ...ви министр Г. -Ю. ...кий, статс-секре... Федеральна президен...лбан зүргаанай хүтэл...агшэ П. Франк, статс ...тарь, Федеральна пра...ствын дэргэдэхи хэ... ба мэдээсэлэй албан ...анай хүтэлбэрилэгшэ К. Беллинг, гадаадын хэрэгүүдэй министерствын статс-секретарь Г. Ван Велль, гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэхи статс-секретарь П. Гермес, экономикын федеральна министерствын статс-секретарь Д. Роведдер, ФРГ-нээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Г. -Г. Вик, Федеральна канцлерай албан зургаандахи министериаль-директор Ю. Руфус, гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэхи министериаль - директорнүүд К. Блех, Г. В. Лаутеншлагер гэгшэд хабаадаа.

Уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр ороной хоорондын харилсаанай байдал тухай, саашадаа хүржэхэ арга боломжонууд ба шэглэл тухайдань hанал бодолнуудаа hайса мэдэлсэhэн байна. Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалта, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ эрмэлзэлээ хүтэлбэри болгон, уласхоорондын хэдэн олон шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ. Хөөрэлдөөнүүд бүтэмжэтэй, тодорхой оршон байдалда үнгэрөө, үгээ ойлголсолгын мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй байгаа.

Эндэ болоhон хөөрэлдөөнүүдэй эсэстэ Л. И. Брежнев, Г. Шмидт шахардуу байдал hуларуулгын, хүршэ ёhоной харилсаанай, эб найрамдал бэхижүүлгын хэрэгүүдые саашадань хүгжөөхэ тухай хамтын декларацида гарнуудаа табиба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, Федеральна канцлер Г. Шмидт, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй федеральна министр Г.-Д. Геншер экономикын талаар аша үрэтэй харилсаа холбоогоо удаан саг соо хангаха гэжэ хоёр талын эрмэлзэдэг байhые үндэhэ болгон, экономикын ба промышленностиин талаар удаан болзортой холбоо барисаа хүгжөөхэ ба гүнзэгырүүлхэ тухай хэлсээндэ гарнуудаа табяа.

1970 оной августын 12-то баталагдаhан договор хоёр үрэнэй хоорондын харилсаанай үндэhэ hуури хангаха удха шанартай ябуулга болоhон байгаа гэжэ хоёр тала тусхайлан тэмдэглэнэ. Энэ договор оронуудай хоорондын үргэн харилсаа холбоо зahаруулха ба хүгжөөхэ хэрэгтэ таатай зохид арга нүхэсэлнүүдые хангаа. Дүрсагдагша договор шахардуу байдал hуларуулха ябадал хангаха, Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тодорхойлхы нүхэсэлнүүдэй нэгэн байhан, байhааршье.

Федеральна президент В. Шеелиин, Федеральна канцлер Г. Шмидтын СССР-тэ албанай хэрэгээр ошоhонhоо хойшо үнгэрhэн үе соо хоёр ороной хоорондын харилсаан hайжаржа, гүнзэгыржэ үргэлжэлhэн байна. Политическэ харилсаан бүри эдэбхитэй, уласхоорондынь холбоон бүри нягта болоhон, олон асуудалнуудаар бэелүүлэгдэдэг холбоо барисаан үргэдэhэн байна.

1970 оной августын 12-ой договорые үндэhэ болгон, тэсэмгэй ба бүтэмжэтэй оролдолго хүсэлэлгэ гарган, хоёр гүрэнэйнгөө хоорондын харилсаае «хэлбэришэгүй хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ гэжэ шиидэнхэй байhан тухайдаа мэдүүлбэ. Энэ зорилго шиидхэлые тон шухала политическэ удха шанартайда тоолоно.

Дээдэ тушаалтадай уулзалганууд хоёр гүрэнэй хоорондын хүршэ ёhоной харилсаанай бүрилдэлын хэрэгтэ, онсо үүргэ дүүргэнэ гэжэ тусхайлан тэмдэглээ. Эдэ уулзалганууд Советскэ Союзай ба Германиин Федеративна Республикын харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ, улам hайжаруулха хэрэгтэ шэнэ хүсэ нэмээнэ.

Тэрэшэлэн 1974 оной октябриин 30-най хамтын мэдүүлгэ дотор хараалгдаhанай ёhоор, политическэ зүбшэлэгнүүдые хэдэг гурим сахиха ба үргэдхэхэ ябадалай шухала удха шанартай байhаниинь тэмдэглэгдээ.

Парламентаринарай, экономикын ба профсоюзуудай түлөөлэгшэдэй, эрдэм болон соёлой ажал ябуулагшадай хоорондоо хоёр харилсаа холбоотой байхань шухала гэжэ хоёр тала хэлэбэ.

Эдэ бүгэдэ хадаа үнгэрhэн сагай үлэгдэл хойшолонгуудые зайсуулгада, хоёр ороной хоорондын харилсаанай талаар үгээ ойлголсолго ба этигэлсэлые бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhа хүргэхэ байха гэзд хоёр тала тоолоно.

Хоёр гүрэнэй хоорондын экономическа харилсаанда ехэ анхарал хандуулагдаа. Энэ харилсаанай бүхы дээрээ таарамжатайгаар хүгжэжэ байhан үшар ханангяар тэмдэглэгдэбэ. 1973-1974 онуудта баталагдаhан хэлсээнүүд, тэрэшэлэн 1974 онодо гар табигдаhан удаан болзорой хэлсээн, экономическа харилсаа холбоо сахэ шууд үргэдхэхөөр хараалhан аад, амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байнхай. Хоорондын худалдаа наймаанай талаар туйлагдаhан хэмжээе хараада абажа, 1976 оноо 1980 хүрэтэрхи үе соо худалдаа наймаагаа үнгэрэгшэ табан жэлэйхиhээ хоёр дахин ехэ болгохо арга боломжо бии гэзд хоёр тала тоолоно. Энэ хэм хэмжээе шадаал hаа бүри ехэ болгохо гэжэ хоёр тала оролдохо байха. Худалдаа наймаанай бүридэлые hайжаруулха, бүри тэнсүү тааруу шэнжэтэй болгохо хэрэгтэ саашадаа бүхы аргаар туhа хүргэхэ хүсэлэнтэй байна.

Ехэ хэм хэмжээнэй хамтын проектнүүдые хараалан бэелүүлхэ, үйлэдбэриин хамжаа заhаруулха, харилсаа холбоондо экономикын шэнэ hалбаринуудые хабаадуулха гэзшэ экономикын ба техникын талаар хоёр ороной хоорондын харилсаа холбоое саашадань амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ шухала удха шанартай гэжэ мэдэрэгдээ. Оскольско электрометаллургическа комбинадай, химическэ утаhа гаргаха Могилевско комплексын проектые бэелүүлхэ хэрэгтэ, тэрэшэлэн химиин, элшэ хүсэнэй, машина бүтээлгэдэ хабаатай бусад проектнүүдые зохёохо ба бэелүүлхэ үедэ туйлагдаhан дэбжэлтые хоёр тала ханангяар тэмдэглэбэ.

Экономикын, промышленностиин ба техникын талаар үргэн үндэhэ hууритай харилсаа холбоондо арга хаба соогоо туhа хүргэхэ, тиихэтэеэ хамта бага ба дундуур предприятинуудай аша тыhые хараада абадаг байха гэжэ хоёр тала лаблан баталаа.

Гурбадахи оронуудай предприятинуудтай промышленна хамтын харилсаа холбоо үргэдхэхые шухалада тоолоно.

Экономическа, научно-техническэ харилсаа холбооной талаар Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Германиин Федеративна Республикын комиссиин, эдэнэй экспертын бүлэгүүдэй эжал ябуулга барагаар сэгнэгдээ. Эдэ зургаануудаа эл-дэб hалбаринуудай хоорондын экономическа холбоо барисаа үргэдхэхэ хэрэгтэ ашатай туhатай хубитаяа оруулна. Комиссиин дүүргэдэг үүргые улам дээшэлүүлхэ, тэрэнэй ажал ябуулгые нарижуулан hайжаруулха, тэрэнэй хүдэлмэридэ хэрэглэхэ шэнэ шэглэлнүүдые бэдэрхэ ябадалые хэлсээ баталагша таланууд шухалада тоолоно.

Өөhэдынгөө арга боломжонуудтай зохилдуулан, техническэ харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ, энэ шэглэлээр зохихо эмхинүүдэй ба фирмэнүүдэй гаргадаг оролдолго хүсэлэлгэнүүдые дэмжэхэ хэрэгтэ туhа хүргэхөөр хараална. Техническэ дэбжэлтэдэ горитой удха шанартай, эгээн шухала ба холын хараата шэглэлнүүд болон темэнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдаха. Арадуудай хамтын амгалан тайбан байдалда шухала үүргэ дүүргэдэг соёлой, эрдэм наукыч, гэгээрэлэй ба спортын талаар харилсаа холбоогоо гүнзэгырүүлхэ гэжэ хоёр талын эрмэлзэдэг байhаниинь лаблан баталагдаа.

Хоёр талын харилсаанай договорой үндэhэ hуурине үргэдхэлгэтэй ,холбоотой асуудалнуудаар, тэрэ тоодо бусад тодорхой асуудалнуудаар бии байhан хэлсээнүүдэй ба шэнэ проектнүүдые оруулалсан, hанал бодолнуудаа мэдэлсэбэ.

Арадай ажахын, соёлой туйлалтануудай выставкэнүүдые харилсан нээлгын таарамжатай дүй дүршэлые хараада абажа, тиимэ выставкэнүүдые ерэхэ жэлнүүдтэ эмхидхэхээр хараална.

Ород ба немец хэлэнүүдые хоёр тээгээ тараалга дэмжэгдэхэ байха.

Профсоюзуудай хоорондохи холбоое саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Хото городуудай хоорондо холбоо барисаа тогтоолгодо хоёр тала мүн лэ туhа хүргэхэ байна.

«СССР—ФРГ» гэдэг бүлгэмэй ба «ФРГ—СССР» гэдэг бүлгэмүүдэй федерациин харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхын түлөө хоёр тала оролдоно. Эдэнэй ажал ябуулга үгээ ойлголсохо хэрэгтэ ашатай туhатай байна гэзд эдэнэр hайнаар сэгнэбэ.

Энэрхы шэнжэтэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлагдаа гэзд хоёр тала тэмдэглээ. Эдэние саашадаашье hайнаар хараха үзэхөөр бэлэн байhан тухайдаа тэдэ мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ болон Германиин Федеративна Республикын Федеральна канцлер мүнөөнэй Европодохи байдалай ба уласхоорондын бүхы хүгжэлтын гол асуудалнуудые дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээ. 30 гаран жэлэй турша соо Европын арадуудай дайн байлдаагүйгөөр ажаhууhандань сэдьхэлээ ханажа байhанаа эдэнэр мэдүүлбэ.

Эб найрамдал хадаа үндэр дээдын уг зорилгомнай үргэдхэхэ, хоёр талын хүргэхөөр хараална. Техническэ дэбжэлтэдэ горитой удха шанартай, эгээн шухала ба холын хараата шэглэлнүүд болон темэнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдаха. Арадуудай хамтын амгалан тайбан байдалда шухала үүргэ дүүргэдэг соёлой, эрдэм наукыч, гэгээрэлэй ба спортын талаар харилсаа холбоогоо гүнзэгырүүлхэ гэжэ хоёр талын эрмэлзэдэг байhаниинь лаблан баталагдаа.

Хоёр талын харилсаанай договорой үндэhэ hуурине үргэдхэлгэтэй ,холбоотой асуудалнуудаар, тэрэ тоодо бусад тодорхой асуудалнуудаар бии байhан хэлсээнүүдэй ба шэнэ проектнүүдые оруулалсан, hанал бодолнуудаа мэдэлсэбэ.

Арадай ажахын, соёлой туйлалтануудай выставкэнүүдые харилсан нээлгын таарамжатай дүй дүршэлые хараада абажа, тиимэ выставкэнүүдые ерэхэ жэлнүүдтэ эмхидхэхээр хараална.

Ород ба немец хэлэнүүдые хоёр тээгээ тараалга дэмжэгдэхэ байха.

Профсоюзуудай хоорондохи холбоое саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Хото городуудай хоорондо холбоо барисаа тогтоолгодо хоёр тала мүн лэ туhа хүргэхэ байна.

«СССР—ФРГ» гэдэг бүлгэмэй ба «ФРГ—СССР» гэдэг бүлгэмүүдэй федерациин харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхын түлөө хоёр тала оролдоно. Эдэнэй ажал ябуулга үгээ ойлголсохо хэрэгтэ ашатай туhатай байна гэзд эдэнэр hайнаар сэгнэбэ.

Энэрхы шэнжэтэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлагдаа гэзд хоёр тала тэмдэглээ. Эдэние саашадаашье hайнаар хараха үзэхөөр бэлэн байhан тухайдаа тэдэ мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ болон Германиин Федеративна Республикын Федеральна канцлер мүнөөнэй Европодохи байдалай ба уласхоорондын бүхы хүгжэлтын гол асуудалнуудые дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээ. 30 гаран жэлэй турша соо Европын арадуудай дайн байлдаагүйгөөр ажаhууhандань сэдьхэлээ ханажа байhанаа эдэнэр мэдүүлбэ.

Эб найрамдал хадаа үндэр дээдын уг зорилгомнай болодог байгаа, мүнөөшье болоно, бусад гүрэнүүдэй оролдолгонуудтал адли, манайшье политическэ ябуулганууд энэ тала руу шэглүүлэгдэхэ ёhотой гэжэ хоёр тала мэдүүлhэн байна.

Европодо политическэ, экономическа ба социальна эдэб байгуулалтануудай бии байгаашье hаань, нэгэ нэгэндээ этигэн найдалга болон хүршэ ёhоной hайн холбоо барисаа бэхижүүлгэдэ яhала ехэ амжалта туйлагдаа гэзд хоёр тала сэдьхэлээ ханангяар баталба. Уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулгые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ гэзшэ этигэл найдал ба хүршэ ёhоной hайн холбоо тогтоохо ори ганса харгы зам болоно гэзд батаар найдажа байhанаа эдэнэр элирхэйлээ.

Хабаадаhан гүрэнүүдэй дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй 1975 оной августын 1-дэ Хельсинкидэ Түгэсхэлэй актда гар табилгаар дүүрэhэн аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөн Европодохи байдалые hайжаруулгада онсо үүргэ дүүргэ гэзд хоёр тала тэмдэглэбэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Белградтахи уулзалгын дүнгүүдые эдэнэр зүбшэн хэлсэhэн байна. Тиихэдэ Хельсинкидэ абтаhан шидхэбэриинүүдтэй зохилдуулан, шахардуу байдал hуларуулгые Түгэсхэлэй актда гар табиhан гүрэнүүдэй үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй байhынь уулзалга баталаа гэжэ заагдаа.

Тэрээндэ гараа табиhан бүхы гүрэнүүдэй зүблөөнэй Түгэсхэлэй актын бүхы дүримүүдые нэгэ талаhаа, хоёр талаhаа, олон талаhаа бүриин хүсэдөөр бэелүүлгэ шухала удха шанартай байна гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

Экономическа харилсаа холбооной Советэй ба Европын экономическа бүлэглэлэй хоорондохи хөөрэлдөөнүүдэй үргэлжэлүүлэгдэхэ байhанда сэдьхэлээ ханаhанаа хоёр тала мэдүүлээ. Хоёр эмхиин хоорондохи холбоо барисаан Европодохи харилсаае бэхижүүлэн гүнзэгырүүлгэдэ нүлөөлжэ шадаха байна гэжэ эдэнэр үгээ ойлголсобо. Хоёр эмхиин хоорондо үнгэргэгдэhэн хөөрэлдөөнүүд hайн үрэ дүнгүүдые үгэхэ байха гэзд эдэнэр найдана.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ

приказ

№ 115

1978 оной майн 9 *Москва хото*

Нүхэд солдадууд ба матросууд, сержантнууд ба старшинануудь!

Нүхэд прапорщигууд ба мичманүүд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд ба адмиралнууд!

Арми ба Флодой ветерануудь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад!

Мүнөөдэр совет арад ба тэрэнэй сэрэгшэд, аха дүү социалис оронуудай ажалшад, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн фашис Германиие илаhаар 33 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэжэ байна.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Коммунис партиин ударидалга доро гитлеровскэ Германиие, тэрэнэй hүүлээр япон милитаристнуудые hамна, бута сохиhон, тингэжэ түүхэдэ үзэгдөөгүй, жэшээлэшэгүй ехэ баатаршалга гаргаhан байна.

Дайсадтай шэрүүн хатуу байлдаанай үедэ совет арад, тэрэнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дайнай хүндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдые нэрэтэй солотойгоор дабажа гараа, манай ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ дааhан байдал аршалан хамгаалаа, хүн түрэлтэниие фашис дарлалтын аюулhаа абарха хэрэгтэ шиидхэхы хубитаяа оруулаа.

Фронт дээрэшье, тылдэшье илалтын түлөө бүхы тэмсэлшэдэй — совет сэрэгшэдэй, партизан болон подпольщигуудай хэтэдээ мүнхэ баатаршалгые, хүдэлмэршэн ангиин, колхозно таряашадай болон арадай интеллигенциин баатаршалгата ажалые Эхэ оромнай хэээдэшье мартахагүй.

Зуун жэлэй гурбанай нэгэ хубиин туршада совет хүнүүд амгалан тайбан оггоргой доро ажаhууна, ажаллана. Манай гүрэн экономическа, политическэ ба соёлой хүгжэлтын бүхы hалбаринуудта гайхамшагта амжалтануудые туйлаа. СССР доро хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулагдаа. Тэрэнэй бүхэдэлхэйн-түүхэтэ туйлалтануудь шэнэ Конституци соо батадхагданхай. Партиин XXV съездын шиидхэбэринүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Үйлэдбэриин ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхын түлөө, 1978 оной түсэб дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн үргэн ехэ дэлисэтэйгээр дэлгэрнэ.

Советскэ Союз хадаа аха дүү социалис оронуудтай суг хамта эб hайрамдалай ба арадуудай аюлгүй байдалай, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hуларуулхын түлөө, хүн түрэлтэниие термоядерна дайнай аюулhаа абархын түлөө эдэбхитэй, эрид шууд тэмсэл ябуулна.

Тээд дэлхэй дээрэ түгшүүрилтэ байдал hуларуулха ябадалда нэтэрүүгээр эсэргүүсэдэг хархис хүсэнүүд үшөөл бии байhаар. Тэдэ хүн зониие хюдаха шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые байгуулна, эзэрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдые бэхижүүлнэ, буу зэбсэг хизаарлаха ба хуряаха талаар хэлсээнүүдые туйлаха хэрэгтэ hаад тойбо ушаруулна.

Иимэ эрхэ байдалда Коммунис парти ороноо хамгаалха хүсэ шадалаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал табина, тэдээндэ даалгагдаhан зорилгонуудаа дүүргэхын түлөө манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд хэрэгтэй бүхы юумээр хангагдаhан байхын тушаа анхарал оролдолго гаргана. Сибириин ба Алас-Дурнын районуудаар аяншалха үедөө сэрэгшэдтэй нүхэр Л. И. Брежневэй уулзалганууд болбол СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй албатадай дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлэй хэмжээе саашадань дээшэлүүлгэдэ айхабтар ехэ удха шанартай байха юм.

Совет Арми ба Далайн-Сэрэгэй Флот аха дүү социалис оронуудай армиинуудтай дайшалхы жагсаалда нэгэдэн, социализмын агууехэ туйлалтануудай, эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгые hэримжэтэйгээр сахижа байнхай.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй албатадые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадые Илалтын hайндэрөөр амаршалнаб.

Фашис Германиие илаhаар 33 жэлэй ойе тэмдэглэн, иигэжэ **захирнаб:**

Мүнөөдэр, майн 9-дэ, нютагай сагаар 21 часта манай Эхэ ороной нислэл—баатар-хото Москвада, союзна республикануудай нислэл хотонуудта, баатар-хотонууд Ленинградта, Волгоградта, Севастопольдо, Одессэдэ, Новороссийскда, Керчьдэ, Тулада, баатар-хэрэм Брестдэ, мүн Мурманск, Свердловск, Новосибирск, Хабаровск, Владивосток хотонуудта артиллериин гушан буудалгаар салют үгэхэ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө байлдаанууудта унаhан баатарнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!

Агууехэ совет арад, тэрэнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

СССР-эй Оборонын министр
Советскэ Союзай маршал
Д. УСТИНОВ.

Э. ТЕЛЬМАНЭЙ ГЭРМУЗЕЙДЭ ОШОЖО ХАРАБА

...МБУРГ. (ТАСС-ай тусхай корр). КПСС-эй ЦК-гай ...льна секретарь, ...эй Верховно Соведэй ...умэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Гамбургын ...эришэдэй район — ...дорфдо майн 7-ной ...ошоhон байна. Немец ...асхоорондын хүдэлмэ...эй хүдэлөөнэй элитэ ...нэ ажал ябуулагша Э. Тельман энэ гэртэ ... байhан юм. Эндэ му...ыхидхэгдэнхэй.

...И. Брежнев музейн ...нгай ханада хадагда...расхаалай самбарай ... сэсэгүүдые табяа. ... Брежнев музейн хүн... ...айлшадай дэбтэртэ ...тэмдэглэл хэбэ:

...етскэ Союзай эрхим хани, немец арадай онсо гайхамшаг хүбүүн, амгалан байдалай ба коммунизмын нангин зорилгонуудай түлөө тэмсэлшэ нүхэр Эрнст Тельманэй байhан гэртэ ерэжэ харахадаа, зүрхэ сэдьхэлни ехээр доhолбо.

Совет коммунистнууд Тельманэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэдтэй үнэн зүрхэнhөө hаналаа нэгэдэн талархадаг байhанаа элирхэйлнэ».

ГКП-гэй 1үрүүлэгшэ Г. Мис, Германиин Компартиин бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад, ветерануд-коммунистнууд, Э. Тельманэй соратнигууд, Гамбургын ажалшад Леонид Ильичые халуунаар амаршалба.

Л. И. Брежнев Москва бусахаяа мордобо

ГАМБУРГ. (ТАСС-ай тусхай корр). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Москвагаа бусахаяа майн 7-до Гамбургhаа мордоо.

Л. И. Брежнев ФРГ-гэй президент В. Шеелиин, ФРГ-гэй Федеральна канцлер Г. Шмидтын урялаар, албанай хэрэгээр Германиин Федеративна Республикада ерэhэн юм.

ФРГ-дэ ерэхэдэнь үдэшэжэ ошолсоhон, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. А. Тихонов, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, СССР-эй граждан авиациин министр Б. П. Бугаев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагшанар А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша Л. М. Замятин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо А. Г. Ковалев Л. И. Брежневтэй хамта мордолсобо.

ФРГ-гэй ба СССР-эй гүрэнэй тугуудые хиидхэгдэhэн аэродром дээрэhэ Л. И. Брежневые ФРГ-гэй Федеральна канцлер Г. Шмидт, Федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер, Гамбургын сенадай президент ба нэгэдэхи бургомистр Г.-У. Клозе, Хотын депутадуудай суглаанай түрүүлэгшэ Г. Дау, ФРГ-hөө СССР-тэ байдаг элшэн сайд Г.-Г. Вик болон бусад тушаалтад үдэшөө.

СССР-hөө ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. М. Фалин, Гамбургда байдаг СССР-эй генеральна консул В. А. Коптельцев гэгшэд үдэшэлсэбэ.

СССР-эй ба ФРГ-гэй гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Л. И. Брежнев, Г. Шмидт хүндэлэлэй харуулай жагсаалай урдуур ябаба.

Самолёт Москва тээшэ шэглэн ниидэбэ.

Л. И. БРЕЖНЕВ Г. ШМИДТТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ГАМБУРГ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев ФРГ-гэй Федеральна канцлер Г. Шмидтын Гамбургдахи гэртэнь майн 7-до ошожо, тэрээнтэй хани халуунаар хөөрэлдөө. Тэрээндэ А. А. Громыко, Г.-Д. Геншер, В. Брандт хабаадаба.

Г. Шмидт КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ сайлалга хээ. Совет талаhаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. А. Тихонов, СССР-эй министрнүүд Н. С. Патоличев, Б. П. Бугаев, СССР-hөө ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. М. Фалин, ФРГ-гэй зүгhөө — федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер, Германиин социал-демократическа партиин түрүүлэгшэ В. Брандт, оборонын министр Г. Апель, экономикын министр О. Ламбсдорф, ФРГ-hөө СССР-тэ байдаг элшэн сайд Г.-Г, Вик гэгшэд сайлалгада байба.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВА БУСАЖА ЕРЭБЭ

ФРГ-гэй президент В. Шеелиин, ФРГ-гэй Федеральна канцлер Г. Шмидтын урялаар, албанай хэрэгээр Германиин Федеративна Республикада ошоhон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев майн 7-до Москва бусажа ерэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. А. Тихонов, гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, граждан авиациин министр Б. П. Бугаев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагшанар А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС-эй таhагые даагша Л. М. Замятин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо А. Г. Ковалев бусажа ерэлсээ.

Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдтэ кандидадууд П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнууд И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд В. Ф. Мальцев, Г. С. Павлов, Н. М. Пегов, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүдтэ кандидадууд С. К. Цвигун, Г. К. Цинев, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд А. С. Баркаускас, Ю. М. Чурбанов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Г. М. Корниенко, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин референт Е. М. Самотейкин гэгшэд угтаа.

ФРГ-гэй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура даажа байhан этигэмжэтэ Г. Берендонк, ФРГ-гэй посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд угталсаба.

...ЕНОК ТАБИГДАА

...МБУРГ. (ТАСС). Фа... хохидогшодто зо... Гамбург шадархи ...мда бодхоогдоhон ...гай дэргэдэ КПСС-...-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй нэрэhээ майн 7-до венок табигдаа.

МАРТ 15 — ГАЗАРАЙ ҮРЭЖЭЛ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ — хоёр hара — МАЙ 15

УҺАЛАГДАДАГ ГАЗАРАЙ УРГАСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Һүүлэй жэлнүүдтэ уһалагдаха, мүн хатаагдаха газараар элбэг зононуудта мелиоративна барилга хэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдадаг болоо гээшэ.

Мүнөө Буряадай АССР-эй колхоз, совхозууд 231.467 гектар мелиораци хэгдэһэн газартай юм. Байгша ондо мелиоративна барилгын түсэбөөр хараалагдаһанай ѳһоор 3.100 гектар уһалагдадаг, 3.000 гектар хатаагдаһан газар ашаглагдаха юм. Саашадаашье энэ хүдэлмэри хурдан түргэнөөр ябуулагдаха зэргэтэй.

Этээл мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай болон хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэришэдтэ мелиораци хэгдэһэн гектар газар бүхэнөө тон зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, ехэ продукци абаха эрилтэ табигдана.

1977 ондо ажахынуудта мелиорациин хүдэлмэри зарим тэды һайжаржа, уһалагдадаг газар үргэдхэгдөө. Ажахынууд хуурай газараа гол горхоной уһа нүүдэл оньһон түхеэрэлгээр бүлэжэ ундалуулдаг болонхой. Эгээл иимэ аргаар 24.468 гектар газар уһалагдаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ газар уһалха хүдэлмэридэ түрүү арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэдэг болоо. 1977 ондо 212.123 гектар хүдөө ажахын эдлүүриин газар һайрамаар, бүлүүр станцяар, уһалууриин һубаг, ханаабуудаар ундалуулагдаһан юм. Мүнөө уһалагдадаг, хатаагдаһан газар хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ гол үндэһэ һуури боложо үгэнэ. Иимэ газарһаа ороо̂но тарыа, тэжээлэй ургамалнууд болон овощ, хартаабха ехээр абтана гээшэ.

Һүүлэй дүнгүудые согсолон харахада, Бэшүүрэй, Хяагтын аймагуудай ажахынууд уһалагдадаг газарһаа нилээд ехэ ургаса хуряажа абана.

Саашадаа республика дотор мелиораци хэгдэһэн газар элдүүрилгые эрхилхэ ашаглалга-заһабарилгын албаниие улам хүгжөөхын тула машина, оньһон түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд зэбсэгжүүлжэ, үйлэдбэриин баазые нилээд үргэдхэжэ байнхай. Ашаглалгын болон заһабарилгын эмхинүүд уһалууриин түхеэрэлгэ, һубагуудые заһабарилха - талаар 1977 ондо хараалагдаһан түсэбөө сүм бэелүүлжэ шадаа юм. Энээнэй ашаар ажахы хоорондын бүхы гидро-түхеэрэлгэнүүдые, һубаг, ханаабуудые һаадгүй хүдэлгэхэ арга олгогдоо. Колхоз, совхозуудай 116 мянган гектар уһалууриин газарай түхеэрэлгэнүүдтэ заһабари хэгдэһэн байна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолтой зохилдуулан, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол абажа, уһалагдадаг, хатаагдаһан газарһаа хүдөө ажахын продукци абаха талаар колхоз, совхозуудай болон гүрэнэй ажахынуудай даабаринуудые баталаа бөлэй. Энэ даабаринуудые бэелүүлхэ, мүн мелиораци хэгдэһэн гектар бүхэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор колхоз, совхозуудай тусхай хэмжээ ябуулганууде хараалаа һэн.

1977—1978 онуудай намар - үбэлэй сагта мелиорациин болон гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдые заһабарилжа сэбэрлэхэ даабари сүм дүүргэгдэжэ, тарыалан дээрэ 1.106,5 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаһан, 140 миллион кубическа метр тошо халяагдаһан, 104,5 мянган гектарта саһан тогтоогдоһон ба 481 гидротехническэ түхеэрэлгэ заһабарилагдаһан, шэнээр баригдаһан байха юм.

Мелиораци хэгдэһэн газар ашаглаха талаар яһала һайн дүн туйлагдабашье, зарим аймаг, ажахынуудта олон дутагдал ушаржа, ашаг үрыень доошолуулна. Республикымнай зарим ажахынуудта уһалагдадаг ехэхэн газар муугаар ашаглагдана, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ багаар оруулагдана, ундалуулха саг болзорынь, нормонь баримталагдан сахигданагүй. Мүн иимэ газартаа бага ургасатай ургамалнуудые тарижа, севооборот удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ, уһалууриин болон хатаалгын һубаг, ханаабууд саг болзортоо ашаглагдахаар бэлдэгдэнэгүй. Баргажанай, Сэлэнгын, Кабанскын аймагуудта энэ хүдэлмэри эмхигүйгөөр ябуулагдана.

Зарим колхоз, совхозууд уһа сасадаг машинануудаа нэгэ хадаанда хүдэлгэжэ, ямаршье аша үрэгүйгөөр уһа бүлэжэ үлүү сөөрэм тогтооһон юм. Аймагуудай ажахынууд нёдондо таримал ургамалнуудаа уһалха хүдэлмэреэ оройтон эхилжэ, энэ ажалда бии байгаа бүхы машина, техникэеэ хүсэдөөр хүдэлгөөгүй байхаһаа гадна трактор, машинануудыень ондоо ажалда хабаадуулһан байна.

Хүдөө ажахын эдлүүриин, илангаяа уһалагдадаг, хатаагдаһан газарай ургаса дээшэлүүлхын тула 1978 оной мартын 15-һаа майн 15 болотор газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һара соносхогдоо юм. Энэ хугасаа соо 680 тонно наг шэбхэ зөөжэ, 5.790 гектарта үтэгжүүлгэ хэхэ. 2100 гектар сабшалан дисктэй борнойгоор, 35.200 гектар бэлшээри, сабшалангай хүбхэнтэһэн газар юрын борнойгоор борнойлхо, 71.750 гектар газар шулуу шохойноо сэбэрлэжэ, 252 гидротехническэ түхеэрэлгэ заһабарилжа бэлдэхэ, уһалууриин һубаг, ханаабуудаар 173.236 гектар газар ундалуулха даабари колхоз, совхозуудта үттөө һэн. Энээнһээ гадна нүүдэл бүлүүр станцяар 44.400 гектар хуурай газар, тэрэ тоодо 5.585 гектар хахалагдаһан поли уһалха түсэбтэй юм.

Соносхогдоһон хоёр һарын эхинһээ хойшо республикымнай ажахынууд сабшалан, тарыалан дээрээ 343,1 мянган тонно, тэрэ тоодо уһалагдадаг газарта 187,7 мянган тонно наг шэбхэ зөөжэ, 50.593 гектарай хүдөө ажахын эдлүүриин газарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаһан байна. Тэрэшэлэн гидротехническэ 139 түхеэрэлгэ баригдажа заһабарилагдаа. Газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэридэ 935 трактортай лугомелиоративна 131 отряд, 382 звено ажаллажа байна. Тиихэдэ газар уһалалгада 305 бүлүүр станци хүдэлгэгдэжэ, 12.457 гектар хуурай газар ундалуулагдаа.

Габшагай хоёр һарын даабарита ажалаа Зэдын, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Улаан - Удын аймагуудай луговодууд, механизаторнууд эмхитэйгээр ябуулжа байна. Жэшээлбэл, Хяагтын аймагта сабшалан, тарыаланда 44 мянган тонно, тэрэ тоодо уһалагдадаг газарта 28,4 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдажа, газар уһалха хүдэлмэридэ 23 бүлүүр станци хүдэлгэгдэнэ. Энээнэй ашаар 1.807 гектар газар ундалуулагдаба.

Зэдын аймагта бүлүүр станцинууд, уһа сасаха машинануудыг саг болзортоо заһабарилагдажа, звенонууд байгуулагдаа, газар уһалха хүнүүд хүсэд хүрэхөөр табигдажа, лугомелиоративна 9 отряд ажаллажа эхилэнхэй. Гадна гидротехническэ 9 түхеэрэлгэ баригдаад, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, наг шэбхэ гаргажа тарааха хүдэлмэри ургэнөөр ябуулагдана.

Гэхэтэй хамта зарим ажахы, аймагуудыг үнгэрһэн жэлэйнгээ дутагдал дабтаһан зандаа. Жэшээлбэл, уһалууриин һубаг, ханаабууд, машина, техникэ заһабарилагдажа дүүрэгдэгүй байнаар, Бэшүүрэй аймагта 52 бүлүүр станциин 47, Улаан-Удын аймагта 51 бүлүүр станциин 46-ниинь заһабарилагдаад байнхай. Харин Загарайн аймагта уһа сасадаг машинануудыг муугаар бэлдэгдэнэ.

Нёдондо намартаа, энэ үбэлдөө саһанай багаар ороһониие хараадаа абан, газар уһалха хүдэлмэреэ түхэреэн сүүдхэдэ ябуулжа, энээндэ бүхы машина, техникэеэ һаадгүй хүдэлгэхэ эрилтэ ажахынуудта табигдана. Энээнэй тула ойрын сагта уһалууриингаа техникэ бүхыдэнь заһабарилжа, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ уһалагдадаг газартаа хүсэд хүрэхөөр оруулха зэргэтэй. Гадна уһалагдадаг, мүн хатаагдаһан газараа бригада, звенонуудта даалгажа, түхэреэн жэлэй туршада хэһэн ажалыень хинан шалгаха эрилтэ табигдана. Богонёор хэлэхэдэ, уһалагдадаг, хатаагдаһан газарай ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө бүхы хүсөөэ элсүүлэн ажаллаха саг тулаа гээшэ.

Б. НИКОЛАЕВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй түрүүлэгшын орлогшо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй Германиин Федеративна Республикада ошоод ерэһэн тухай

КОММЮНИКЕ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ болон Германиин Федеративна Республикын Федеральна канцлер буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, мүн буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулха зорилготой хүсэлэл оролдолгонуудай асуудалнуудаар һанамжануудаа гүнзэгыгөөр хэлсэһэн байна. Уласхоорондын аша үрэ ехэтэй хиналта доро ядерна буу зэбсэг, мүн юрын зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хамтаруулһан буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хуряаха гэһэн зорилго тээшэ урагшаа бодотоор дабшахын тула өөнэдтэнь бии байһан арга боломжонуудые, хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхээр эрид шиидэнги байһан тухай хоёр талаһаа мэдүүлэгдээ.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн болохоёо байгаа тусхай сесси ехэ удха шанартай юм гээд хоёр тала тэмдэглэхэ зуураа, тэрээн дээрэ һайн үрэ дүнгүудые туйлагада нүлөөлхөөр бэлэн байһанаа мэдүүлбэ. Энэ сессиие үнгэргэдгэ буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые абаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ шэнэ түлхисэ үгэхэ байха гээд эдэнэр хүлеэнэ. Тусхай сесси ООН-ой бүхы гэшүүдэй хабаадалгатайгаар дэлхэй дээрэ буу зэбсэг хуряаха хөөрэлдөөнүүдые саашадань үнгэргэлгэдэ нүлөөлхэ аабза гээд этигэн найдажа байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци үнгэргэхэ тухай асуудал мүн лэ хаража үзэгдөө.

Ядерна буу зэбсэгые бүхы хубинуудаарнь тараахагүй тухай договорые наринаар сахиха гээшэ шухала удха шанартай байна гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ. Тэрээндэ онсо шэнжэ олгохын тула бүхы гүрэнүүдые энэ договорто хабаатай болгохын түлөө эдэнэр һанамжануудаа хэлэһэн байна.

Стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондо хэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдэй удха шанар шахардуу байдал һуларуулгада, бүгэдэ нинтын эб найрамдал хангалгада горитой хубитаяа оруулха байха гээд хоёр тала тэмдэглэбэ. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлалга айхабтар шухала удхатай гэжэ эдэнэр тоолоно.

Ядерна буу зэбсэг туршалгануудые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хорихо гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ хоёр тала тоолохо зуураа, энэ талаар хэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүд һаяын сагта амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ аабза гээд найдажа байһанаа мэдүүлбэ.

Бүхы түхэлэй химическэ буу зэбсэгүүдые зохёон бүтээжэ, тэрэнэй нөөсэ бии болголгые аша үрэтэйгөөр хорихо тухай, тэрэние үгы хэхэ тухай хэлсээе дары түргөөр баталха шухала гэжэ хоёр тала тоолоно.

Зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые хамтаараа хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй Венэдэ үнгэргэдэжэ байһантай дашарамдуулан, Түбэй Европодо бэелүүлэгдэжэ байһан хэмжээнүүдһээ уламжалан тохёолдоһон байдалые али бүхы талаһаань зубшэн хэлсэһэн байгаа. Ямар нэгэн талын аюулгүй байдалда хохидол ушаруулхагүй гэһэн гол ёһондо харюусаһан, Европодо улам тогтууритай һайн харилсаа тогтоолгодо, эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ нүлөөлһэн тиимэ гуримшуулганууде зохёон абаха хэрэгтэй гэжэ хоёр тала хөөрэлдөөнүүдэй үедэ шиидэбэ.

Дүтын Зүүн зүгтахи байдалтай, энэ райондо тохёолдоһон түгшүүрилтэй дашарамдуулан, һанаата боложо байһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлээ. Тэндэ үнэн зүб, бата эб найрамдал тогтоохын тула хабаатай бүхы талануудай түлөөлэгшэдэй, тэрэ тоодо Палестинын араб арадай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар бүхы асуудалнуудые гуримшуулан шиидхэхэ шухала гээд эдэнэр найдана.

Энэ райондохи шахардуу байдалые һуларуулха, эб найрамдал хангаха зорилготойгоор Африка түбидэхи байдалые хаража үзэһэн байгаа. ООН-ой Уставай дүримүүдтэй ба ОАЕ-гэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, энэ зорилго туйлахын тула Африкын гүрэнүүдэй бээе дааһан, дулдыданги бэшэ байдалые, хилэнүүдэйнь ойроо хүртэшэгүй байлгые, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые хүндэлхэ шухала гэжэ хоёр тала тоолоно.

Африкын урда хубидахи байдалда хабаатай асуудалнуудаар хоёр тала һанамжануудаа хэлсэбэ.

Уласхоорондын экономическа харилсаае хэлбэришэгүйгөөр үргэдхэн гүнзэгырүүлгэ арадуудай һуудал байдалаа һайжаруулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ харюусана гэжэ хоёр тала зубшөөбэ. Уласхоорондын экономическа харилсаан адли тэгшэ байдалай, али алиндань ашатай туһатай байлгын, бүхы оронуудай аша туһые үнэн зүбөөр хараада абалгын үндэһэ һуури дээрэ тогтоогдохо зэргэтэй гэжэ эдэнэр тэмдэглээ. Адли тэгшэ эрхын үндэһэ һуури дээрэ уласхоорондын харилсаанда хүгжэжэ байгаа оронуудые нилээд үргэнөөр хабаадуулгада хабаатай асуудалнуудые хоёр тала зубшэн хэлсэбэ.

Агаарай дээрмэдэлгын ябуулганууде зайсуулан саража, эдэ бүгэдэнтэй тэмсэхэ, мүн хүнүүдые хүсөөр барисаанда абалгатай тэмсэхэ хэмжээнүүдые элирхэйлжэ, граждан авиациин аюулгүйе хангаха талаар уласхоорондын харилсаа ч шухала гэжэ эдэнэр һэн байна.

Уласхоорондын эб дал, аюулгүй байдал хын, гүрэнүүдэй хоо харилсаае хүгжөөхын Нэгэдэмэл Нацинуудай ганизациин гаргаһан лэл оролдолгонуудые бүхы талаарнь дэ оролдожо байһанаа хо ла мэдүүлээ. Орг цнин Уставые на сахижа, энээнэй ту рээн дотор тодор табигдаһан арга бо нуудые бүрин хүсэдө рэглэжэ, ООН-ой зо нууд болон гол ёһо баримталхаар, тэрэнэ хүндэ ба ажал яб аша үрэ дээшэлүүл ha хүргэхөөр бэлэн б эдэнэр баталба.

ООН-ой оршондо ороной харилсаае с хүгжөөхын тула хоёр ООН-ой ажал асуудалнуудаар, нэг уласхоорондын эб дал ба аюулгүй байда хижүүлхэ, мүн буу гүүдые хуряаха тала шэлэлгын хөөрэлдөө жэлүүлхые хараална.

Уулзалганууд, хоо нүүд аша үрэ ехэтэй шухала үрэ дүнгүудые бэ гээд хоёр тала һаналтайгаар тэмдэглэ банай хэрэгсээр е хоёр гүрэнэй хоорон рилсаае саашадань хү гэдэ шэнэ хараа шэг дые нээхэ. Европодо б дэлхэй дээрэ эб най аюулгүй байдал бэх гэдэ хубитаяа оруулг на.

Албанай хэрэгээр Сов скэ Союзда айлцалаа хыень Л. И. Брежнев эй Верховно Соведэй зидиумэй ба Совет тельствын үмэнэһөө ральна президент В. лине. Федеральна Г. Шмидтые уриба. уряалнуудынь баяр лантайгаар угтагда Албанай хэрэгээр е болзор хожом тодо юм.

М. И. Калининай нэрэмжэтэ Улаан-Удын локомотивна деподо Федор Тармаевич Пономарев арбан табан жэлэй туршада машинистээр таһалгаряагүй хүдэлнэ. Федор Тармаевич даааһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө үндэр бүтээсэтэ ажалай жэшээ харуулдаг юм.

Дүй дүршэлтэй машинист байгша оной даабаринуудые болзорһоо урид гэһэн хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, хэлэһэн үгээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө мүнөө оролдожо байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Т. Пономарёв ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

Манай поездын хүдэлмэришэд жэлһээ жэлдэ ехэ барилга хэнэ, тэрэнээ түргэнөөр, һайн шанартайгаар хэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Эндэ материально-техническэ хангалгын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Барилгашад социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Александр Антонович Ермошенкын хүтэлбэрилдэг 4-дэхи участогай хүдэлмэришэд габшагай ажалаараа бэшэнэй дундаһаа шалгаржа ябана.

Манай поездын бэшэшье участогуудай хүдэлмэришэд хаба шадалаа гарган, абьяастайгаар ажаллана. Бидэнэр дүрбэ һарын туршада генподрядаар 1 миллион 494 мянган түхэригэй барилга хэхэ даабаряа 1 миллион 654 мянган түхэригтэ хүргөөбди. Өөрын хүсөөр барилга хэхэ даабари 50 мянган түхэригөөр үлүүлэгдээ.

В. ВИКТОРОВА,
334-дэхи СМП-гэй инженер.

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ БОЛЗОРҺОО УРИД

Манай 160-дахи оньһоорууулагдамал колоннын жолоошод, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд автомашинануудые, трактор болон бульдозернуудые, экскаваторнуудые миин байлгангүйгөөр ашаглажа, Байгал-Амарай түмэр замай магистраль эрхим шанартайгаар, түргэнөөр барилсаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлнэ. Бидэнэр мүнөө Северобайкальскһаа Нижнеангарск хүрэтэр харгы барилсажа байнабди. Нижнеангарскын далайн пристань һэльбэн бариха хэрэгтэ хубитаяа оруулнабди. Бидэнэй хэхэ юумэн тон ехэ.

Үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэхын тула хүдэлмэришэн бүхэн тон ехэ хүсэлэл оролдолго гаргана. Жолоошоднай машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэ гол шухала анхарал хандуулна. Колоннодомнай «Магирус» түхэлэй 100-аад автомашинануудтоологдоно. Автомашинануудые шадамар бэрхээр ашаглахын тула дүршэл шадабари хэрэгтэй болодог. БАМ-ай тон харюусалгатай участок дээрэ хүдэлжэ байһанаа хүн бүхэн сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрхэ ёһотой.

Би жолоошоной мэргэжэл шудалһаар үнихэнэйб. Эрхүүгэй областиин Ангарск хотодо автобусой жолоошоноор нилээд үни хүдэлөө һэм. БАМ-ай барилгада 1974 онһоо хойшо ажалланаб. Энэ хугасаа соо манай 160-дахи колоннын жолоошод Дабаанһаа Северобайкальск хүрэтэр автомашинануудай ябаха харгы барилсаа. БАМ-ай барилгада хэрэгтэй оньһон техникэ, барилгын материал саг болзортонь зөөхэ талаар манай колоннын жолоошод яһала ехэ юумэ хэһэн, хэнэшье. Би мүнөө 16 хүнһөө бүридэһэн бригада хүтэлбэрилнэб. Бултадаа Ангарск хотоһоо ерэһэн хүдэлмэришэд. «Магирус» түхэлэй 8 автомашинатайбди. Энэ машинануудхоёр халаанай туршадэ ашаглагдана.

Автомашинануудые миин байлгангүйгөөр ашаглажа үдэр бүриин даабари дүүргэхын тула оролдосо шадабари, дүй дүршэл хэрэгтэй юм. Жэшээлхэдэ, миниин хүтэлбэрилдэг бригадын жолоошод бултадаа 1-дэхи классай бүхы гэшүүд коммунистическ дай жэшээгээр хүдэлнэ. Жолоошон бүхэн машиналаа питальна заһабарида лангүйгөөр, 100 мянган километртэ ябуулхын тула сэнэ.

Залуу жолоошод Нико Бобыкин, Виталий Ф гэшэд аха заха нүхэдһөө тангүйгөөр ажаллажа. ной һайшаал магтаалда тэнэ. Бидэнэр бригад дэргэдэ совет эмхидхэ ди. Ажалай бүхы асуу нуудые энэ совет дээрэ жа үзэдөг байнабди. Бид бүхы бригадаараа КПС ЦК-гай, СССР-эй Мини нүүдэй Соведэй, ВЦСП ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай арадта хандаһан Бэш ехэл анхаралтайгаар лаа һэмди. «Ащаанай ма нануудай диилэнхи х ашаг үрэгүйгөөр хэрэгл нэ» гээд энэ Бэшэг дотор лэгдэнэ. Нюугаад яахаб Иимэ дутагдалнууд ма «ЗапБАМстроймеханизаци трестын 160-дахи колонн коллективэйшье дунда валдадаг. Зарим жолоо най шэб шэнэ машинануу ороидоол 15—20 мянган лометртэ ябуулаад, һалм жархина. Жолоошодой рюусалга багатайгаар ажа даа хандадаг дээрэһээ. дүршэлөө дээшэлүүлхэ туу бодомжолдоггүйһөө боло энэ бүхы дутагдалнууд га на. Энээниие олоороо хэл жэ усадхаха хэрэгтэй.

Бидэнэр гурбадахи габш гай ажалай жэлэй даабари болзорһоонь урид октябрь 7-до дүүргэхээр уялга аб хайбди. Бригадымнай гэш январь һарын даабариһаа дуур 12 мянган кубоме хайр шорой харгы дээрэ а хаһан юм. Февралиин даа ри 13,5 мянган кубо рээр үлүүлэгдээ. Март рын даабариһаа гадуур а 17 мянган кубометр х шорой зөөгөд байнабди г гу. али мүнөө май һарын сэбөөр ажалланабди.

БАМ-ай Буряадай участ гай хүдэлмэришэд «Би рилгын ёһотой эзэнбі нэн үнэн доро ажалла Бидэнэршье энээниие дэ жэнхэйбди. Барилгын тойл эзэн байхын тула а даа үнэн сэхээр хандаха, а га боломжонуудаа сүм хэ лэжэ шадаха эзэргэйбд Минии бригадын хүдэлмэ шэд урдаа хүнгэн бэшэ з рилго табяад үнэн сэхэ ажаллана. Нэгэдэхи талай дүнгөөр бригадым нэрэ хүндэдэ Улаан туг гэдөө, мүнгэн шан барь лагдаа. Үдэр бүхэнөө бүтээсэтэ ажалаар түгэ гээшэ манай нангин зорил нуудай гол удхань болоно.

П. КАЩЕЕВ,
160-дахи колоннын жолоошодой бригадир.

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛДЭГ КОМПЛЕКСЫН ЭЭЭН

Годли шэнги сэхэ харгы зэрэлгээтэн байһан нэмжээ тала худар зурын, Хальмагай нюдэ алдама үргэн дайдада үгы болошоно. Харгын хоёр талаар хурдан гүйгөөшэ адуун һурэгүүд, хонидой олон тоото отаранууд бэлшэжэ ябана. Нарин ноо̂һотой хонин ажал—Хальмагай мал ажалай гол һалбаринь юм. Эндэхи ажахы бүхэндэ дунда зэргээр 25 — 30 мянган толгой хонид тоологдодог, тус бүриһөөнь 6 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалдаг байна.

Энэ үргэн тала нютагта алдаршаһан хонишод олон даа. Тэдэнэй нэгэндэ, нарин ноо̂һотой хони үсхэбэрилхэ талаар баян дүй дүршэлтэй Гаха Пюрвеевич Андреевтэ зорижо ошобобди.

Мяхалиг мал үсхэбэрилгын талаар шэнжэлгэ хэдэг Хальмагай институдай түб — Дээдэ Яшкулые алгаа гараад, тэрэнэй туршалгын ажахы тээшэ шэглэбэбди. Хони үсхэбэрилдэг комплексын газаа бидэниие үндэр, хүдэр бэетэй хүн угтажа байба. Энэмнай Гаха Пюрвеевич Андреев өөрөөд даа.

Тон түрүүшынхеэ Андреевтэй арбаад гаран жэлэй саана, Хальмагай Сарпинска районой Чапаевай нэрэмжэтэ совхоздо ахалагша хонишоноор ажаллажа байхадань, тэрээнтэй танилсаһан хүм. Бүри тиихэдэ тэрэнэй ажал РСФСР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар, Эхэ ороной Зөвөөн дээдэ шагналаар — Ленинэй орденоор тэмдэглэгдэһэн байгаа. Гаха Пюрвеевичэй баян дүршэлтэй хадань, 1969 оной намар туршалгын ажахын отара даажа абахые тэрээндэ дурадхаһан юм.

— Талымнай городогто орохыетнай уринабди, — гээд Андреев бидэниие мэндэшэлэн угтаба. Хальмагта түрүүшынхеэ эмхидхэгдэһэн, мүнөө сагайхяар оньһожоруулагдаһан, хоёр мянга шахуу дүрбэлжэн метр талмайе эзэлдэг, 4 мянган толгой эхэ хони харуулһалхаар хараалагдаһан хүдөө ажахын предприяти-комплекстой бидэниие танилсуулна. Эндэнь хонидой хүрьгалхын тула тон һайнаар баригдаһан эрхим зэргын байранууд, хажуудань хурьгадые тэнжээхэ баһал тиимэ хоёр байра бии. Тэдэнь бултадаа силикат хирпинсээр баригдаһан, электрижүүлэгдэһэн, доторнь водопровод болон канализаци оруулагданхай. Эндэнээ холо бэшэ зайда искусственна үрэжүүлгын пункт, тэжээл буйлуулдаг цех, үбшэн мал эмшэлхэ байра харагдана. Хонидой байрын хажууда 2 мянган тонно силос дараха түхеэрэлгэнүүд бии.

— Комплексын хүдэлмэришэдэй ажал юугээрээ онсо илгаатай гээшэб? — гэжэ Андреевһээ асуубабди.

— Манай хонидой байдаг газар Хальмагай тала дайдаар тараһан хонидой мянгаад байрануудһаа тон ондоо юм, — гээд хөөрөөгөө эхилнэ. — Хони үсхэбэрилхэ энэ городхондо үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаха, малшадай аятайгаар амарха бүхы эрхэ байдал хангагданхай. Гол зүйлынь юуб гэхэдэ, хонишодоймнай хүдэлмэринь — ниитэ хамтын ажал болоно. Бүхы хонишодой ажал хоорондоо нягта холбоотой. Хонидой хурьгалха болзорые анхаралдаа абажа, намар бүхэндэ отаранууд шэнээр бүридүүлэгдэдэг. Иимэ отаранууудай хурьгад нэгэ сагта түрэдэг, адляар тобиржодог. Тиимэһээ тэдэнэй харуулһан хүнгэрнэ. Бригадын бүхы хүдэлмэри графигаар тодорхойлогдоһон байдаг — энэнь комплексын онсо илгаань болоно. Тодорхойлон хэлэбэл, хонишон гэжэ урдань байһан мэргэжэл мүнөө үгы хаш даа. Тэрэнэй орондо мал ажалда хабаатай мүнөө сагай элдэб янзын эрдэм мэргэжэлнүүдээр зэбсэгжэһэн хони үсхэбэрилэгшэ бии болонхой, — гээд Андреев хөөрэнэ.

Комплексдо продукциин шанар саг үргэлжэ һайжаруулхын түлөө тэмсэлэй ябуулагдадагынь тон шухала. Жэшээнь, хонидой ноо̂һондо аһадаг носоргоно хэр угһаа хойшо хонишоной ажал худэлмэридэ тойбо татадаг байһан. Тэрээнһээ боложо, фабрикада тушаагдадаг ноо̂ноной килограмм бүхэнэй үнэ сэн түхэригһөө бага бэшээр хосордог байгаа.

Хайшан гэжэ энээниие зайсуулхаб? Энэ асуудалаар Андреев үни удаан бодолгото болоһон байха. Инженернүүд ,зоотехнигүүдтэй зүбшэлсөө. Һүүлэй һүүлдэ ноо̂ноо̂ноо носоргоно зайлуулха оньһон нооһо хайшалдаг машинада хабсаргагдаа. Тэрээниие бүтээжэ гаргатараа Андреев нилээд удаан саг соо мастерскойн слесарьнүүдтэй суг ажаллаа. Энэ оньһон түхеэрэлгэ хэрэглэһэнэй ашаар нилээд ехэ нооһо алмаха арга хонишодто олгогдоо.

Андреевэй бригада Хальмагта түрүүшынхеэ хонидоо һүрэг һүрэгөөрнь хурьгалуулжа эхилһэн юм.

— Эхэ хонидые һүрэг һүрэгөөрнь хурьгалуулгын дүршэлэй һайниинь элирээ — гээд Андреев хөөрэнэ. — Жэшээнь, 1977 ондо бүхы дүрбэн отарын 100 эхэ хонин бүриһөө 125 хурьган абтаа.

Хонидой һүрэг һүрэгөөрөө хурьгалалга энэ комплексдо богони болзор соо үнгэргэдэдэг.

Гаха Андреевэй бригадада олон шэнэ онол арганууд бии болоһон байха. Тэдэнь экономическа нилээд ехэ ашаг үрэ үгөө. Гансахан үнгэрэгшэ һэдэхи табан жэлэй үедэ туршалгын ажахын хонидые үсхэбэрилхэ комплексдо 15 мянга гаран хурьган абтажа, түсэбһөө гадуур нилээд ехэ, һайн шанартай нооһон хайшалгдаа.

Мүнөө энэ комплекс хонин ажалда түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлгын түб болоод, Хальмагай малшадта ехэ туһа хүргэнэ.

Иимэ комплекснууд ерээдүй сагта хонин ажалые промышленна гуримда оруулха зорилготой.

Николай МОИСЕЕНКО.
(АПН).

СОВЕТ АРАДАЙ ТҮҮХЭТЭ ЕХЭ ИЛАЛТА!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1943 ондо Л. И. Брежнев дивизийн политбүрэлдэхүүнтэй дунда.

ТАСС-ай фотохроникаа.

ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ БААТАРШАЛГА

Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдахаа Илалтын 33-дахи жилэй ойе совет арад болон тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд баяр жабхалантайгаар хайндэрлэжэ байна. 1945 оной майн 9-нэй үдэр манай соцналис Эсэгэ ороной һүр хүсэтэй, илагдашагүй байлгын, совет арадай баатар габьяагай, эдэнэй ажалай ба дайшалхы хэтэдээ мүнхэ баатаршалгын һүлдэ тэмдэг боложо, хүн түрэлтэнэй һайн һайхан дурасхаалда үлэбэ. Үнгэрһэн дайнда туйлагдаһан илалтын айхабтар ехэ удха шанартай байһан тухайда СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, Газарай сэрэгүүдэй ахамад командалагша армийн генерал И. Г. ПАВЛОВСКИЙ ТАСС-ай корреспондентдэ нигэжэ хөөрэбэ:

— Манай Эхэ ороной түүхэдэ эгээл олон жилэй, хүшэр бэрхэшээлтэй дайнда совет арад урдань хүн түрэлтэндэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ баатаршалга гаргаһан байгаа. Хэмжээгээрээ, хабаадаһан хүсэнүүд болон хэрэгсэлнүүдэй тоогоор тэрэ урда тээхи бүхы дайн байлдааануудһаа хэмжээлэшэгүй булюу схэ байгаа. СССР-тэ эсэргүү дай үүдхэхэдээ, фашис Германи социалис түрэнние усадхан үгы хэжэ, манай ороной газар дайдые тусгаар районууд болгожо, хубаарилан, олон миллион совет хүнүүдые хюдаха, амиды үлэгшэдыень богоол болгохо гэһэн холын хараа бодолтой зорилгонуудые урдаа табяа һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай байлдааануудай газар дээрэ манай Эхэ ороной хуби заяан, хэтэржэ ерэхэдээ бүхы түби дэлхэйн хуби заяан шиидхэгдэһэн байгаа. Совет арад болон тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд туйлай ехэ түбэг бэрхэшээлнүүдые, гасалан зоболонгуудые дабажа, агууехэ илалтадаа хүрэжэ ерэнэн юм. Манай Эсэгэ орон эдэ бүгэдые нэрэтэй солотойгоор тэсэжэ гаран, экономическа, үзэл сурталай болон сэрэгэй асуудалнуудаар капитализмһаа социализмын һураггүй булюу байһые батаар гэршэлээ һэн.

Илалта тээшэ зам хэдэн хэсүү шанга байлдааануудтай дээгүүр үнгэрэн гараһан байгаа. Дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ хилэ шадар болоһон тулалдааануудтай. Одессэ, Севастополь, Киев, Москва шадар, Ленинградай ба Сталинградай, Тулын, Новороссийскын, Керчийн дэргэдэ, Курска дүхэригтэ, Кавказда, Днепртэ, Белоруссида болоһон асари ехэ байлдааануудтай, 1944 оной сэрэгэй амжалта түгэс операциннуудтай, дайнай түгэсхэхы шатануудтай энэ замда түүхэтэ үйлэ хэрэгүүд болоһон байгаа. Коммунис парти ороной политическэ, экономическа, сэрэгэй ба үзэл сурталай хүтэлбэрние хамтадхан нэгдхэһэн, тэрэнние дайшалхы лагерь болгоһон юм. Парти олохон алдарта совет полководецуудые, сэрэгэй начальнигуудые урган хүмүжүүлһэн, сэрэгүүдые бэхижүүлгэдэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэһэн хэдэн элитэ мэдээжэ политическэ хүдэлмэрилэгшэдые дэбжүүлһэн байна.

СССР-эй бүхы түхэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүд илалтада хубитаяа оруулаа һэн. Бусад түхэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдтэй нягта холбоо барисаатайгаар газарай сэрэгүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдаһан манай илалтада элитэ ехэ хубитаяа оруулһан байгаа гэжэ тэмдэглэхэдэ, Газарай сэрэгүүдэй ахамад командалагша байһан намда ехэ аятай юм. Фронтовигуудай арбанай найман хүн бүхэниинь газарай сэрэгүүдэй бүридэлдэ орожо, немец фашис сэрэгүүдтэй дайлалдаһан түүхэтэй. Социалис Эсэгэ орондоо үнэн сэхээр алба хэхэ, парти болон арадай захиралтануудые дүүргэхээр бэлэн байха гэһэн пангин уялга тухай полкнуудай, дивизинүүдэй дайшалхы тугууд мүнөөнэй сэрэгшэдтэ һануулна бшуу.

Газарай сэрэгүүдэй орденто олон частьнууд болон соединенинүүдтэ сэрэгшэдэй баатаршалгануудыг элеэр харуулагдана. Газарай сэрэгүүдэй сэрэгшэдэй морально-политическэ ба дайшалхы шэнжэнүүдые, ябаган сэрэгшэдэй, танкистнуудай, артиллеристнүүдэй, хэлхеэ холбоошодой, сапернуудай гаргаһан баатаршалгануудые элирхэйлэн харуулһан хэдэн жэшээ дурдажа болоно. Баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэнэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай 11,5 мянгаһаа үлүү хүнэй 8 мянга гараниинь газарай сэрэгүүдэй сэрэгшэд юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда фашис Германие һамна бута сохижо, туйлагдаһан илалта Агууехэ Октябрияр эхилэгдэнэн революционно хүгжэлтые шэнэ шатада гаргаһан байгаа. Дэлхэйн социалис системэ байгуулагдаһан, уласхоорондын бүхы харилсаанда гүнзэгы хубилалтануудболоһон байна. Энээндэ үндэһэлэн, СССР-эй ба соцналис оронуудай эб найрамдалта гадаадын политика залан сэхээр бэлүүлһэнэй, бүхы түбинүүдэй арадуудай үсэд шанга тэмсэлэй ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһонууд уласхоорондын байдалда батадхан бэлүүлэгдээ. Зүгөөр энэ хүгжэлтэдэ һаад ушаруулхын, сэрэгэй бюджедүүдые ехэдхэхын, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые үргэдхэхын тула эзэрхэг түримхэй империалис бүлэгөөрхид, нэн түрүүн США бүхы юумэ хэнэ. Иимэ байдалда манай парти болон Совет гүрэн Эхэ оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхын, арми ба флодые нарижуулхын, эдэниие зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр хангалгые һайжаруулхын, дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлэй шанар дээшэлүүлхын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Леонид Ильич Брежнев комсомолой XVIII съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ һэн: «Али бүхы хүлеэгдээгүй ушаралнуудһаа Эхэ ороноймнай хилэнүүд найдамтайгаар халхалагданхай, тэрэниие хамгаалха хэрэг дүршэл шадабаритай, үнэн сэхэ хүнүүдэй гарта байна».

Бүхы түхэлэй Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хамта газарай сэрэгүүд шэнэ шатада гаранхай. Бусад түхэлэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэй хамта дайшалхы жагсаалда зогсожо, эдэнэр патриотическа ба интернациональна уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэнэ. Мүнөө газарай сэрэгүүд һайн буу зэбсэгүүдээр, оньһон техникээр хангагданхай. Эдэнэр зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэ тактическа арга онолнуудые эдэбхитэйгээр шудална. Хуурай газарай сэрэгүүдэй командна, политическэ болон инженерно-техническэ кадрнууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүй дүршэлые, мүнөөнэй сэрэгэй эрдэм наукын туйлалтануудые, техникын хүгжэлтые зохёохыгоор хэрэглэнэ, сэрэгшэдэй дайшалхы мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлнэ.

Түрүү соединени гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлһэн Московско сэрэгэй округой гвардейскэ Таманска мотострелково дивизийн сэрэгшэдэй патриотическа үүсхэлые СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ойн баярай жилдэ халуунаар дэмжэжэ, Арми болон Флодто үргэнөөр дэлгэрүүлээ һэн. Гвардеецүүд мотострелогууд уялгануудаа дүүргэнэн байгаа. Эрэлхэг зоригой ба сэрэгэй шэн габьяагай түлөө СССР-эй оборонын министрэй вымпелээр шагнагдаһан дивизи хандалга гаргажа, энэ һуралсалай жилдэ түрүү соединени болохын түлөө хүдэлөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлбэ.

Арадай дурлалаар хүреэлэгдэһэн, Коммунис партяар хүтэлбэрилэгдэнэн газарай сэрэгүүд бүхы түхэлэй Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэй хамта жагсажа, али бүхы эзэрхэг түримхэйшүүлдэ дары харюугай сохилто үгэхэ, социализмын ба коммунизмын туйлалтануудые хамгаалха гэжэ Конституцяар хараалагдаһан уялгаяа дүүргэхээр ходоодоо бэлэн лэ.

(ТАСС).

ҺҮРӨӨТЭ ТЭРЭ ЖЭЛНҮҮД

Буряад-Янгууд гэжэ түрэл гаргаһан дунда һургуулин 8-дахи класста һурадаг ороһон жилдэмни дайнда үхэн. Бидэ үхибүүд дайнда хабаадалсаны гэжэ ой ухаандаашье булаагүй ябаабди. 10-дахи класс дүүргэжэ үрдингүй, 1943 оной март һарада арбан абтаа һэм. Сэрэгэй салсалшье удаан гараабаб.

Суворовой орденто Новороссийскэ 73-дахи дивизийн, Кутузовай орденто стрелковоо 413-дахи полкын составдаа байхадаа, Белоруссийн Гомельско областийн Жлобохото шадар, 1944 оной мартын анха түрүүшынхээ удаанда хабаадалсабаб.

Арбан хүниие һуни хаяда эльгээбэ. Харанхы босоор немецкэ траншейдэ ажлэ нүхэ малтаад, бэеэ далбабди. Бидэ булта ямадтайнууд, хоёрнай гаранулемёдтой байгаа. Зотомнай юуб гэбэл, немецкэй нуни гэнтэ добтолоо. Тэрэ, эгээн түрүүлэн угтагдэргээ гол хүсэндөө дорогүгэхэ ёһотой байгаабди. Гэжэ хэдэн һуни үнгэрбди. Нэгэтэ ошоод һуужа гарнай, немецкэ ябаган өгшэд һэмээхэн орожобэ. Дүтэлтэрнь харангүй гараа, гэшхэдэлээрнь дуудархибабди. Хэды немедэй ерэжэ ябаһые мэдэ аргагүй харанхы һэн. Өөр уданшьегүй буудалдаа эхилшоо бэлэй. Грашье тэнэржэ байха юм. Эрние обёорингүй дээлнай ороһон фашистнууд годохо аргагүй тула олоо-алуулаа һэн. Хожомынь ухэдэмнай, манһаа хоёд дахин олон дайсанай эгшэдтэй тулалдаһан байбди. Тиихэдэл манай сэшэд добтолгодо орожо, санай бэхилэлтэ сүмэ сохон юм.

Ходо иигэжэл, бүхы Белоруссийн сүлөөлэгдэтэр түрүү зэргэдэ ябалсажа гараһан хүм. Буугай тобшын яажа дайрадаггүй байһаниие мүнөөшье гайхадагби. Дайнай һүүл болотор шархатаашьегүй бэлэйб. Залуу наһандаа хүн эрэлхэг лэ ябадаг байна даа гэжэ бодомжолхош. Айхаяашье мэдэхэгүйш. Заримдаа нэгэ сүүдхын туршада хэдэн дахин добтолгодо орохо ушар тохёолдодог бэлэй. Белоруссиин газар дайдые сүлөөлжэ ябахадаа, зарим нэгэ үдэрнүүдтэ 40—50 километр урагшаа дайгаар дабшадаг һэмди. Һуниндөөшье унтахагүйш. Долоогоно шэнги хадхууртай проволочно хүреэнүүдые, минэтэй полинуудые гаталаад, немецүүдэй түрүүшын траншей руу нэтэрүүгээр орожо, хам тулалдаха ушар гараха. Дайсантай хам уулзахадаа, үрдижэл урид буудаха шухала гэжэ ойлгогдоо юм. Тэрэгүй һаа, өөрөө алуулхаш.

...Үглөөгүүр, үүрэй сайхаһаа урид, нэгэ тосхондо добтолон оробобди. Тэрээндэ хүрэхэһөөмнай урид намагтай газар байжа, артиллеримнай хожомдобо. Энээниие немецүүд мэдээд, танкнуудаараа добтолбо гээшэ. Одоол эндэ олон нүхэднай алуулаа һэн. Тэдэнэй дунда ород, грузин, татар, казах, яхад, узбек ба бусад яһатан бии һэн. Хэды хүндэ хүшэршье һаань, бидэ тэрэ белорус тосхоноо сүлөөлөө һэмди.

Нэгэтэ Польшын газар дайдые сүлөөлжэ байтарнай манай полкдо Нарев голые (Вислэ мүрэнэй халаа) гаталжа гараад, саада эрьедэнь плацдарм эзэлхэ гэһэн даабари үгтэбэ. Бидэ тэрээндэ бүхэли үдэрөө бэлдэбэбди. Немецкэ гол хүсэнүүдэй бага байһан газараар гаталха шнидхэбэри абтаһан юм.

Мүрэнэй саада эрьедэ гурбан дабхар траншей малтагдаһан, хадхууртай проволоко хүреэ татагдаһан, тала заб һаргүйгөөр минэнүүд табигдаһан байгаа гэжэ мэдээсэгдээ һэн. Уһа руу орохотойнай сасуу саада эрьедэнь ой сооһоо моритой хүнүүд бултагад гээд, үгы болошобо. Энэ хадаа немец тагнуулшад ябаһан байгаа. Удабашьегүй артминометно буудалга эхилшэбэ. Буугай һюмонһоо уһан бусална гэхээр болоо һэн. Олонхинай нүгөө эрьедэ хүрэжэ шадаагүй. Теэд хэды аюултай бэрхэшье һаань, манай полк хоёр хажуу тээшээ 5—6 километр үргэн, 5 километр гүнзэгы плацдарм эзэлжэ, баатар габьяа харуулһан байна. Иимэ ушарнууд олон дайралдаа ааб даа. Хариң хэды аза талаантай, амар мэндэ дайлалдажа ябаашье һаа, Зүүн Пруссида ороод ябатараа, эзэмынгээ яһые бута буудуулшоо һэм. Буудуулшоошье гэжэ даа, снарядай тэнэрдэнэндэ дайрагдашоо бэлэйб. Би тиихэдэ связист болоод ябааб. Нэгэ томо һуурииние эзэлхын тула гурбан сүүдхэ таһалгаряагүй дайлалдажа байбабди. Манай урдаһаа ябаган сэрэгнээ ондоо танкова томо подразделенинүүд добтолдог байгаа. Байлдаанай болоожо байһан газарай штабтай холбоотой байхын тула таһарһан утаһа жараад шахуу дахин залгаа һэм.

Дайнда ябаһан тухайгаа үшөө олон юумэ дурсан хөөрэхөөр юм ааб даа. Олонхинь мартагдажа байна.

Мүнөөдэр — Илалтын үдэрые тэмдэглэжэ байхадаа, Эхэ ороноо хорото дайсадһаа хэзээдэшье хамгаалхаар бэлэн байһан тухайгаа тангаригланабди.

М. МАНЖИГЕЕВ,
Алдар Солын II, III шатын, Улаан Одоной орденуудай кавалер, «Аршаан» курортын бухгалтер.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай эхилхэдэ Дмитрий Мокров һургуулида һураажа байгаа. 1942 оной сентябрьда Совет Армийн зэргэдэ абтажа, хахад жилэй туршада сэрэгэй һургуулида һураһан байна. 1943 оной мартын эхеэр һургуули дүүргэнэн бусад нүхэдтэеэ хамта тэрэ фронт эльгээгдэбэ. Дмитрий Мокров Смоленск шадархи Спас-Деменск гэжэ хотын түлөө байлдаанда түрүүшынгээ туршалга гараһан бэлэй.

Тэрэл жилээ лейтенант болоо. Тиигээд стрелково полкын взводой командираар томилогдобо. Могилевск, Минск, Гродно, Данциг, Штеттин, Шведт гэжэ городуудые сүлөөлэлсэһэн байна.

Вислэ мүрэнние гаталан гараха үедөө баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө лейтенант Д. Е. Мокров Улаан Тугай орденоор шагнагдаа бэлэй.

Д. Е. Мокров дайнай һүүлээр түрэл нютагаа бусажа ерээд, Доодо-Жэрэмэй һургуулида багшалжа эхилээ.

Мүнөө дайнай ба ажалай ветеран Дмитрий Евстафьевич Мокров Улаан-Удын аймагай Доодо-Саянтын һургуулида багшална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: запасай капитан Д. Е. Мокров.

МИНИИ НҮХЭР

Цагаан-Далай Батуевич Санжиев минии хуушанаһ һайн нүхэр юм. 1938—1940 онуудта Алас-Дурна зүгтэ морин сэрэгэй полкдо хамта алба хээ һэмди. Би тиихэдэ младша политрук ябааб. Нүхэр Санжиев журам сахилгаар, сэрэгэй-политическэ бэлэдхэлээр эрхим сэгнэлтэтэй, магтаалтай сэрэгшэ ябадаг һэн. 1940 ондо сэрэгэй албанһаа табигдаад түрэл Бэшүүрэйнгээ аймаг-бусапан юм. Тиигээд уданшьегүй, 1941 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ тэрэ фронт мордоһон байна.

Ц.-Д. Санжиев 1941 — 1945 онуудта Украиный 1-дэхи фронтдо, гвардейскэ артиллериин морин полкын зэргэдэ ябажа, немец фашистнуудтай эрэлхэгээр дайлалдаа. Фронтын ута замаар ябажа, олон хото болон тосхонуудые, мүн Зүүн Европын оронуудые фашис эзэмдэгшэдһээ сүлөөлэлсөө. Хэдэн дахин шархатаашье.

Фронт дээрэ нүхэр Санжиевай эрэлхэг зориггойгоор тулалдахадаа, баатаршалга харуулһан ушарнууд яһала олон юм. Тэрэнэй үбсүүндэ ялараһан олон тоото шагналнууд дайшалхы замайнь, эрэлхэг зориг харуулһанайнь гэршэ болоно. Цагаан-Далай Батуевич Улаан Одоной орден, Алдар Солын III шатын орден, «Шэн габьяагай түлөө», «Дайшалхы габьяагай түлөө» ба бусад медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр нүхэр Санжиев түрэл Буряад нютагтаа ажаһууна. 1968 онһоо эхилээд республикынгаа хэлхеэ холбоондо почто хүргэгшөөр хүдэлнэ. Хэр угһаа ажалша бэрхэ, али бүхы даабаринуудта харюусалгатайгаар хандадаг тула ходоодоо магтаалтай ябадаг юм. Коммунис ажалай ударник солотой.

Коммунист нүхэр Санжиев оролдосо ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнгөө түлөө һайшаал, шагналда хүртэжэл байдаг. Олонитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, суг ажалладаг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, залуу хүдэлмэрилэгшэдые һурган хүмүжүүлэгшэ юм.

Дайнай ба ажалай ветеран Цагаан-Далай Батуевич Санжиевта Илалтын үдэрые урма баяртайгаар угтажа байхадаа, үнгэрһэн олон жилнүүдэйнгээ ажалай болон дайнай намтарһаа хани нүхэдтөө элдэб һонин ушарнуудые дурсан хөөрэхэ юумэн олон байха.

Б. СОТНИЧ,
1938—40 онуудта нэгэ полкдо хамта сэрэгэй алба хэгшэ.

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГТОНОЙ НЭГЭН

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда юрын лэ хүүд баатаршалгануудые хаулдаг байгаа. Советскэ Союзай Герой Михаил Федорович Мархеев тэдэнэй нэгэн болоно.

Өрхүүгэй областийн Качугский райондо Ленэ мүрэнэй хөдэ оршоһон Босогол тосхондо ажаһуудаг Федор Марвийн бүлэ 7 үхибүүтэй боһон. 1920 оной августын үдэ түрэһэн түрүүшынгээ үдэ нэрэ үгэнэн юм. Үхибүүн һургуулиин наһаһингаа үедэ үетэндөөд адзундаа колхоздо хүдэлдэг ааб. 7-дохи класс дүүргэжэйнгээ һүүлээр Хяагтын орбан жилэй полит-гэгээрэй һургуулида орожо, тэрээ 1940 ондо дүүргээ. Тиихэдэ залуу хүбүүн саавиахимай кружогуудта ядаг байгаа.

Буряадай комсомолоор хүндэлэгдэн Михаил Мархеев 1940 оной сентябрьда сэрэгэй албанда абтаа бэлэй. Уданшьегүй бэлэдхэлтэй сэрэгшэ командованиин гуйлтаар Ульяновска ковка училищиин курсант болоо... Һуралсалаа түгэсөөн залуу офицернүүд ёһонт мордохынгоо урда ёһоин музей - гэр соогоор ябажа гарахадаа, Эхэ оройнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө дайсантай ами наһаяа барлангүй, тэмсэхэ ёһотой һанаа улам бүхөөр хаан абаа һэн.

Михаил Мархеев ба тэрэ нүхэдтэ һая бүтээгдэжэ һэн тэрэ үеын тон һайн «Т-34» Ураалай нэгэ һоо үгтэнэн юм. Тиихэдэ тус танкнууд үшөө үсөөн. Иимэ хүсэтэ зэбсэгэй — залуу хүбүүд аха дэйнгөө этигэл найдабаа харюулхын түлөө бүлөө оролдоһон байна. 1942 оной январь һарада Москва шадар Клин ба Стара Русса худар шэглэлдэ лейтенант Мархеев байлдаанда түрүүшынхээ хабаадалсаа. Наро-фоминска шадарай тулалдааануудта залуу офицерэй танк взвод соогоо онсо шалгараһан байна. Москва шадарай тулалдааануудта хабаадалсаһан дүй дүршэлынь сэрэгшэдэ ехэ һургуули боложо үгэһэн юм.

1942 оной зун ба намар Кавказай бооние хамгаалһан байлдааануудые М. Ф. Мархеев бүхөөр хадуужа абаа бэлэй. Тиихэдэ дайсан олон танк ба самоледуудтай һэн. Иимэ эрхэ байдалда манай танкистнар гитлеровецүүдтэй ана-мана тэмсэдэг байгаа. Эгээл энэ хүшэр хүндэ үедэ Михаил Федорович партийн гэшүүндэ кандидадаар ороо.

Энэ оной зун нүхэр Мархеевэй ударидадаг взвод танкова 488-дахи батальоной бүридэлдэ Ищерская станциие ба Моздок хотые хамгаалалсаа һэн...

Сэрэгшэд танкнуудаа газар малтажа, нюугаад, дайсаниие хүлеэжэ байбад. Эртэ үглөөгүүр фашистнарай танкнууд харагдаба. Немецүүд һанаа амарнууд, танкынгаа люгүүдые нээнхэй, гоё һайхан байгаалиие харан ябанад. Тэдэнэр хороод байһан манайхиниие ойлгоношьегүй.

—Бэлэн бологты! — гэһэн взводой командирай хатуу хоолой дуулдаба. —Гансал захиралтаар буудаха!

Томо «булад мэдхэйнүүд» дүтэлжэл ябана. Тэдэнэй 300 шахуу метртэ дүтэлхэтэйнь хамта:

—Буудагты! — гэһэн захиралта үгтэжэ, шанга сохилто абаһан дайсад юунэйшье боложо байһые ойлгоо болишоно. Эндэ-тэндэ дайсанай танкнууд тэһэржэ, улаан галаар соробхилжо эхилбэ, манайхинай һомондо дайрагдаһан фашистнар газар тэбэрин унажал байна... Энэ байлдаанда взвод дайсанай 8 танк усадхаһан, 100-гаад сэрэгшэдыень хюдаһан юм. Дайшалхы зоригтой шадамараар дүүргэнэн сэрэгшэдтэ командовани баяр баясхалан хүргөө һэн. Тиихэдэ командирынь Улаан Одоной орденоор шагнагдаа бэлэй.

Уданшьегүй манайхин добтолгонуудые хэжэ, Минводы, Курсовка, Армавир, Батайск... сүлөөлэгдэһэн байна. Фашистнар гэдэргээ сухариха баатай болоо һэн.

1943 оной зун М. Ф. Мархеевэй алба хэдэг танкова дайсанай обороные сүмэ сохидог 15-дахи полк Курска дүхэригэй байлдааануудта хабаадалсаһан. Тиихэдэ хүсэ ехэтэй шэнэ техникэ эндэ хэрэглэхээ байлаабди гэжэ байжа фашис пропаганда ехээр шашаһан, шалиһан юм. Манай Верховно командовани гитлеровецүүдэй түхеэрэлгэнүүдые саг соонь таажа, урдаһаань шанга сохилто хээ һэн.

Танкистнарай урда ехэ харюусалгатай ба орёо зориллго табигдаһан юм. Фашистнарай ара таладань гаража, сухарижа ябаһан дайсанай хүсые усадхаха гэһэн даабари тус полкдо үгтэһэн байна.

М. Ф. Мархеевэй взвод түмэр харгын ба машинын харгын уулзадхада табигдаа һэн. Танкнууд дайсанай хүлеэгээгүй талада табигдажа, манайхин фашистнарые хүлеэжэ эхилбэ. Үглөөгүүр эртэ байхада, рацитай хүнгэн машина шоссе дээрэ бии болобо. Энээн соо ябагшадай һүүлээр хоёр мотоциклист танкистнарай мэргэн һомондо дайрагдаба. Удаань холоһоо пулемёдоор буудуулһан вездеход һөөргөө эрьелдээд тэрьедэжэ мэдэбэ.

— Ээ, энэшни бүтэхэгүй, — гэжэ хашхараад, ахалагша лейтенант Мархеев жолоошондоо «Урагшаа!» гэһэн захиралта үгэбэ. Танкһаа тэрьедэгшэд намаг руу орошобо. Гитлеровецүүд тэндэ үхэлөө олоо һэн. Тэдэнэй гансань плендэ абтаһан байна. Үглөөдэрынь шанга тулалдааануудболобо. Тиигэжэ үглөөгүүр манайхин хэдэн бронемашина үгы хэбэ. Һүүлээрнь артиллери ба миномедуудтай колоннын дүтэлжэ ябаһан тухай мэдээ абаһан М. Мархеевэй нютагай хүбүүн ахалагша лейтенант ротын командир Бардымов «һомонуудаа гамнаха ёһотойбди» гэжэ сэрэгшэдтэ һануулба. Дайсанай 400-гаад метр дүтэлөөд ябахада, танкистнар буудажа захалба. Фашистнар түр зуура мэгдэжэ сохюулһанай удаа хатуу шанга добтолго хэжэ эхилбэ. Тулалдаанай үедэ ротын командир Бардымов үхэжэ, М. Ф. Мархеев нүхэрэйнгөө түлөө сэрэгшэдые даажа ababa. Тиигээд энэ боложо байһан тулалдаанай үе сагые сэгнэмсээрээ:

— Минии захиралтаар колонные хоёр тэһэзнь буудагты! — гэжэ захирба.

...Энэ тулалдаанай үедэ совет сэрэгшэд шархатаһан ба баатарай үхэлөөр унаһан байна. Тиигэбэшье гвардесцүүд колоннын зарим хубие үгы хэһэн юм. Дайсанай 7 танк усадхагдаһан, олон фашистнар эндэ хюдагдаһан байна.

Үглөөдэрынь үшөө эртүүр даа танкнууд болон бусад техникэтэй эшелон түмэр харгын станцида дүтэлэн ерэбэ. Командир Мархеев буудаха гэһэн захиралта үгэжэ, эшелон хуу галаар соробхилшобо. Гурбадахи үдэрөө амаралтагүйгөөр дайсантай тэмсэжэ байһан совет сэрэгшэдэй олониинь хүндөөр шархатанхай байгаа, мүн һомо юумэн дууһаха тооной болоо һэн. Дайсан добтолжол байна. Мархеев өөрөө шархатаһаншье һаа, ротоёо манай сэрэгшэдэй байлдажа байһан газар худар шэглүүлжэ хүреэлэлгэһээ гараа һэн. Үдэшэлэн тээшэ Гадяч хотын талаһаа хүсэтэ мотоорнуудай абяан дуулдаба. Манайхин иимэ абяанай гарахада, түрүүн ехэ мэгдээд абаба. Юуб гэхэдэ, «тигр» түхэлэй танкнууд ойртожо ябана гэжэ һанаа бшуу. Байһаар, хүлеэһээр байтарнь совет «Т-34» танкнууд болошобо.

Бүтүү шархатаһан, һомондо дайрагдаһан гараа барихан М. Ф. Мархеев командирска танкын ойро ошожо, тулалдаанай дүнгүүд тухай элидэбэ. Генерал Попов полкын командир подполковник Туренков хоер эрэлхэг баатар командир Мархеевые үнэн зүрхэнөөр амаршалжа, командованиин зүгөө ротын сэрэгшэдтэ баяр баясхалан хүргэбэ.

1944 оной июниин 3-да СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указаар шадамар бэрхэ ба эрэлхэг зоригтой офицер М. Ф. Мархеевтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Михаил Федорович өөрөө нигэжэ хөөрөө һэн: «Днепрэй түлөө болоһон тулалдаае мартаха аалби, дайсанай зали забдагүй буудалга доро Переяславль-Хмельницкийн хажууда энэ мүрэнние һэтэлээ һэмди. Удаань Букрин шадар хатуу шанга байлдаан... Үгы даа, иимэ байлдаан хэзээдэшье мартагдахагүй. Тиихэдэ олон сэрэгшэ Герой болоо бэлэй».

М. Ф. Мархеев Киев сүлөөлэлгэдэ хабаадалсаһан хүн юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилһэн рото түрүүшүүлэй тоодо Агууехэ Октябриин һайндэрэй урдахана Киев сүлөөлэлсэһэн байна. Киевые фашистнарһаа сүлөөлхын түлөө тулалдааануудта совет танкистнар шадамар бэрхэ ба дүй дүршэлтэй байһанаа харуулһан, танкнуудай ямаршье газарта байлдааануудта хабаадажа болохо байһые гэршэлһэн байна.

Удаань капитан Мархеев Белоруссиин, Прибалтикын хото городуудые сүлөөлэлсэжэ олон шагналнуудта хүртөө бэлэй.

Илалтын һүүлээр нүхэр Мархеев Р. Я. Малиновскийн нэрэмжэтэ бронетанкова сэрэгүүдэй Академиин шагнагша болоо һэн. Удаань хэдэн газарнуудта албаяа үргэлжэлүүлһэн юм. Серго Орджоникидзиин нэрэмжэтэ Москвагай авиационно институдта ахалагша багшаар ажаллаа.

Советскэ Союзай Герой, запаста гараһан гвардиин полковник Мархеев сэрэгэй-патриотическа ба СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй революционно ба дайшалхы заншалнуудые нэбтэрүүлхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм.

Д. ЦЫРЕНОВ.

ДАЙНАЙ, АЖАЛАЙ ВЕТЕРАН

Эрдэни Буянтуевич Гармаев Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ нютагайнгаа «Большевик» колхозой түрүүлэгшээр ажаллажа байһан юм. Нютагтаа яһала мэдээжэ хүн һэн. Хорёод оной комсомол 1931—1933 онуудта Буряадай морин сэрэгэй дивизиондо сэрэгэй алба хэжэ дүүргэһэн байгаа. Гушаад оной эхиндэ сэрэгэй алба гараһан хүбүүд алишье талаараа бэлэдхэлтэй, нютагтаа бусахадаа, арад зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриин эдэбхитэй байһан тулань тэрэниие колхозой түрүүлэгшээр һунгаһан байна.

«Большевик» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Гармаев 1942 оной мартда сэрэгэй албанда абтажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда мордоо бэлэй.

Гитлерэй галзуу фашистнууд Эхэ ороноймнай баялигуудые тоноо дээрэмдэхэһээ тадаа эмэх эжаргалтай хүн зоолие алдаг, зобоодог һэн. Эрдэни Гармаевай гурбан дүүнэр дайнай түрүүшын жилдэ фронт дээрэ фашистнуудай һомондо дайрагдан баатарай үхэлөөр унаһан байгаа. Тиимэһээ Эрдэни Буянтуевич гитлерэй хархис булиитарагшадта өөрын тусхай үйөөтэй ябаһан.

Фронт дээрэ нүхэр Гармаев олон удаа шанга байлдаанда тулалдаһан, үсэд шанга тэмсэд дундуур олохон фашистнуудые хороогоо.

Дайнай фронт дээрэ нүхэр Гармаев хэдэн удаа шархатаа. Харин Смоленск шадар 1943 оной намар хүндөөр шархатажа, үни удаан госпитальдо эмшэлүүлээд, гэртээ бусажа ерэһэн юм.

Зоригтой сэрэгшэ нютагтаа бусажа ерэнээр колхозойнгоо түрүүлэгшээр хүдэлөө. Тиигээд дайнай хоншонхи жилнүүдтэ сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр, удаань сельподо хүдэлөө.

Дайнай ба ажалай ветеран нүхэр Гармаевай үбсүүндэ арбаад орден, медальнууд ялардаг. Алдар Солын III шатын орденто нүхэр Гармаев ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна.

О. ЦЫБИКОВ.

МАИН 9—ИЛАЛТЫН ҮДЭР

РЕДАКЦИДАА БУСААГҮЙ...

ГУШААД он бэлэй. Тэрэ үеын хүнүүд мүнөө үбгэрэд гэбэшье, яала сарюун солбон ябадаг. Тэдэнэртэй өөрынгөө һайн хани нүхэд ябаһан хүнүүдые жэшэхэдээ, тэдэнэрни мүнөө ямаршьегүй хүнгэн, үшөө ажаллаһаар ябаха байгаа һэн ха гэжэ һанагшаб. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр намһаа холо, дүүмэр хүнүүд байгаа. Теэд тэдэ нүхэдни дайнда ами наһаяа алдаа ха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ «Буряад-Монголой үнэн» газетын редакцида гол түлэб залуушуул хүдэлжэ байһан. Тиихэ үеын журналистнарай дунда дээдэ эрдэмтэй хүнүүд үгы шахуу байгаа. Саг сагаарааа юумэ һааб даа. Хэды эрдэм багатайшье һаа, тэрэ үеын хүдэлмэрилэгшэд хубияа хаагаад лэ, яала һайнаар ажалладаг байһан юм.

Эндэ юун тухай хэлэхээе һанаташ гэхэдэ, редакциин хүдэлмэрилэгшэд байһан аад, дайнда ошоод, гэдэргээ бусангүй гээгдэнэн хүнүүд тухай дурдаха хүсэлтэйб. Тэдэнэрни Даба-Цырен Дансарунов, Балдан Дугарон, Баяр Хоршонжабон гэгшэд болоно.

1940 оной намарай эхин багаар гээшэ һэн ха, нэгэтэ Дугарон Балдан—сэрэгэй бодото албанда мордохо болобоб, — гээд манайда орожо ерээ һэн. Тэрэ нүхэрөө сэрэгэйнгээ алба һайн дүүргэжэ ерэхые юрөөгөөд үдэшөө һэмди. Балдантай гэр гэртээ оролсодог, ябалсадаг һайн нүхэд байһамди. 1936 ондо гээшэ һэн ха. Дугарон бидэ хоёр шэнэ Конституциин проектээр материал эмхидхэжэ ерэхээр «Улаан Эрхирэг» колхоз командировкодо ошожо ерээ бэлэйбди. Тэрэ материалнай газетэдэ гараһан байха. Балдан хадаа редакцида оршуулагшаар ажаллажа байһан юм. Тэрэ тон һүбэлгэн, хурдан хурса хүбүүн юм һэн. Яһала бэрхэ оршуулагша гэжэ тоологдодог байгаа.

Мүн Баяр Хоршонжабон редакцида олон жилдэ хүдэлһэн, нилээд дүй дүршэлтэй корректор гээшэгшэ һэн. Хэды багта гээшэ һэм, баһал Улаан Армиин бодото албанда мордоһон юм.

Урдань редакцида хүдэлжэ байһаная сэрэгэй албанда мордожо, уялгата болзороо дүүргээд ерэнэн Даба-Цырен Цыденович Дансарунов редакцидаа харюусалгата секретарияар хүдэлжэ байба. Даба-Цырен болбол бэлигтэй, хожомоо холо дэбжэхэ, шадабритай хүн һэн гэжэ һанагдана. Тэрэ үедөө яһала бэрхэ журналист байгаа.

1941 он гараба. Манай совет хүнүүд амгалан ажалаа эрхилэн түб түнжэнөөр хүдэлжэ байба. Тиигэн гэһэй фашис булимтараг. шад манай совет Эхэ орондо зэрлиг муухайгаар добтолон орожо, һүйд татаа һэмнай. Эсэгэ ороноо хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ бүхы совет хүнүүд нэгэн доро зэргэ жагсаба.

Дайнай эхилһэнэй һүүлээр июлинн 8-да редакциһаа Даба-Цырен бидэ хоёрые сэрэгэй албанда ошохо гэһэн дуудалга ерэбэ. Гэрһээ гараһанһаа хойшо хоюулан нүхэсэжэ, бэе бэеһээ таһарангүй сут ябаха гэлсэбэбди. Тиигэжэ Шэтэ дээрэ Зүүн Сибириин 93-дахи стрелково дивизиин 51-дэхи полкын ПВО-гой ротодо зенитчигүүд боложо оробобди. Даба-Цыремни ротын бэшээшэ болонхой. Би расчедой наводчигой туһалагша болгогдооб.

Частимнай оронойнгоо зүүн хилэ дээрэ бухэли зундаа, мүн намар октябрь һара гаратар тэндэ байһанаа фронт ябуулагдаба. Фронт ошохо болоходоо, хэды ехэ баярлаа гээшэ һэм бибди! Оройдоо арба гаран хоног ябаад, Москва хүрэшоо һэмди. Тэрэ үедэ дайсан Москва туласа хүрэжэ ерээд байгаа. Манай дивизи Москва шадар, Малоярославец шэглэлдэ дайсанай урдаһаа тулажа ороо һэн. Тиигэжэ дайсанай добтолгые гэдэргэ сохин, хэдэн километр сухарюулаад, үбэлэй добтолгын эхилхэ хүрэтэр оборондо байгаабди. Дивизидэмнай схэнхидээ манай республикын хүбүүд ябаһан юм. Тэндэ олохон нүхэднай ами наһаяа алдаа һэн...

1941 оной декабриин 24-дэ гээшэ һэн ха. Дивизимнай Нара гол дээрэһээ үбэлэй добтолго эхилүүлбэ. Хэдэн хоног соо байлдаа үргэлжэлүүлһэнэй һүүлээр дайсанай обороно сүмэлэн, урагшаа дабшаһан байнабди. Манай ПВО-гойхид дайсанай агаарай добтолгые сарахаһаа гадна, мүн ябаган сэрэгтэйшье тулалдадаг байһан юм. Байлдаанай забһарта фронт дээрэ ябахадаа Даба-Цырен бидэ хоёр ходо уулзадаг, һанаһан байһанаа хөөрэлдэдэг, олоһоноо хубаалдадаг һэмди.

Дайсаниие тэхэрюулээд, түрүүшээр Аристов тосхониие сүлөөлөө бэлэйбди. Удаань, Туровка гээшэ һэн ха, тэрэ тосхониие эзэлжэ, тэндэ хоноод, ротымнай зарим расчет автомашинануудтаа һуугаад урагшаа дабшаа һэн. Ротын командиртай суг ябаһан манай расчет тэдэнэрһээ нэгэ бага гээгдээ бэлэй. Даба-Цырен бидэнэй хажуугаар үнгэрхэдөө гараа даллан баяртай гэһэн тэмдэг үгөө бэлэй. Тиигэжэ энэ нүхэрөө тэрэ үдэр һүүлшынхиеэ хараа һэм. Тэрэ үдэшэ Даба-Цырен дайсанай хорото һомондо дайрагдажа, наһа бараһан байба. Энэ хадаа 1941 оной декабриин һүүл гү, али 1942 оной январиин эхеэр болоһон гашуудалта үдэр. Иигэжэ хамта ябаһан хайран нүхэрни Эхэ ороной гоо зүрхэн — Москва хотые хамгаалжа ябатараа амн наһаяа алдаһан юм.

«Буряад үнэн» газетымнай хүдэлмэрилэгшэд байһан эдэ гурбан хүнүүд хархис дайсанай хорото һомондо дайрагдажа наһа бараа. Мүнөө тэдэнэрые һанахадаа нюдэндэм харагдаһан шэнги элихэн байдаг. Хэншье мартагдаагүй, юуншье мартагдаагүй.

Эдэ гурбан нүхэдэймнай дүлэтэ дулаан дүрэ шарай, арюун һайхан абари зан бидэнэрэй сэдьхэл бодолдо хэзээдэ хадагалагдажа ябахал.

Н. ЦЫБЕНОВ,
Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран, журналист.

100 НАҺАТЫН БАЯР

Майн 6-да Түнхэнэй аймагай үндэр наһатай Егор Емельянович Федоров 100 наһанайнгаа ойе тэмдэглэбэ. Тэрэ 1878 оной майн 6-най үдэр мүнөөнэй Түнхэнэй аймагай Түхэреэн гэжэ нютагта таряашанай бүлэдэ түрэһэн байна. Юһэ наһатайдань эсэгэнь наһа баража, эхын үрэмжэ дээрэ зургаан хүүгэдэй эгээл ехэнь байһан тула таряашанай ажал хэжэ боргожоһон намтартай. Тэрэ сагай эхин шатын һургуулиин 2 класс дүүргэһэн юм.

1928 ондо хүдөө нютагта хамтын ажал эмхидхэгдэжэ эхилхэдэнь, Егор Емельянович шэнэ байдал эмхидхэгшэдэй нэгэн байжа, «Красный пахарь» артелиин гэшүүн болоһон байна. Тиигээд тэрэ үеһөө эхилэн 1945 он хүрэтэр колхозой таряан ажал эрхилэгшээр хүдэлөө. 1945-1958 онуудта «Сибиряк» колхозой таряан ажалай звеное даагшаар ажаллаба. Тэрэнэй дааһан звено хододоо түрүү зэргэдэ — гектар бүриһөө 16—18 центнер ургаса хуряадаг байһан юм.

100 наһатай үбгэжөөл дүрбэн үхибүүтэй (хоёр хүбүүн, хоёр басаган). Ехэ басаганиинь Татьяна Егоровна мүнөө 70 наһатай, бага хүбүүн Иван 57 наһатай, Түнхэнэй совхоздо тракторна бригадын бригадираар хүдэлнэ.

Егор Емельянович 15 ашанартай, 16 гушанартай 14 дүшэнэртэй — иимэ үнэр баян бүлын аха заха сагаан толгойтой үбгэжөөл 100 жэлэй туршада ябаһан, үзэһэн, дуулаһаа дурдан үндэр наһанайнгаа ойе тэмдэглэжэ байхадаа, ажалшан арад зондоо аза жаргал олгоһон багша Лениндэ, Коммунис партидa, Совет засагта баяр баясхалан хүргэнэ.

Нютагайхидынь, түрэл гаралнуудынь, үрэ хүүгэдынь бултадаа үбгэн таабайгаа 100 наһанайнь ойгоор амаршалбад.

В. ТУЛАЕВ.
манай корр.

Хилын саанаһаа

• ТАСС • АПН •

ИЗРАИЛИИН ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГЫЕ ЗАЙСУУЛХА

НЬЮ-ЙОРК. Ливанда эсэргүүгээр Израилиин хэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулга тухай асуудалые ООН-ой Аюулгүйн Совет дахинаа хаража үзэбэ. СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ О. А. Трояновский Аюулгүйн Советэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Ливанай газар дайда дээрэһээ сэрэгүүдээ бүрин гаргахые Израиль элдэб шалтагаануудые дурдан арсана, Ливанай урда нютагуудые хуули бусаар булимтаралгаяа унжагайруулхые оролдоно гэжэ тэмдэглээ. Эдэ ябуулгануудынь Аюулгүйн Советдэ, бүхы Нэгдэмэл Нацинуудай Организацида сэхэ, бүтэхэгүй эсэргүү ябадал болоно.

Араб газар нютагуудые булимтаран эзэмдэхэ, Палестинын араб арадай үндэһэн эрхэнүүдээ эдлэхэ арга боломжыень зайсуулха эзэрхэг түримхэй политикаяа бэелүүлхын тула Израиль Ливанда эсэргүү ябуулганууды хэжэ байна гээд СССР-эй түлөөлэгшэ хэлэбэ.

Ливанай газар дайда дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые дары гаргаха тухай шинидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула эдэбхитэй ябуулганууды хэхыень тэрэ Аюулгүйн Соведые уряалаа.

ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм Ливандахи байдалаар һанаата боложо байһанаа мэдүүлбэ.

Аюулгүйн Совет тогтоол баталан абахадаа, Ливанай газар дээрэһээ сэрэгүүдээ дары гаргахыень Израилиие дахинаа уряалба. Ливанда амгалан байдал һэргээхэ талаар ООН-ой Генеральна секретариин дурадхалые Аюулгүйн Совет зүбшөөбэ.

Ливанда ООН-ой сэрэгүүдэй тоое олошоруулгада һэжэгдэжэ байһанаа мэдүүлэн, СССР болон Чехословакиг дуугаа үгэлгын үедэ һаналаа барифһан байна.

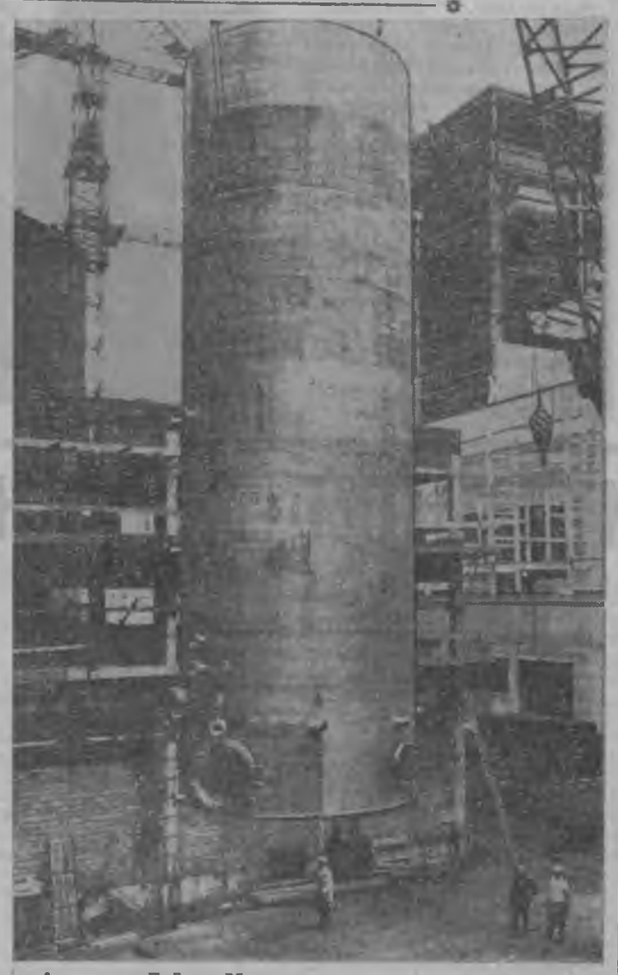

Австри. «Лейкам-Мюрцталлер» гэжэ целлюлозо-саарһанай комбинат.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ Союзда бүтээгдэһэн шэнэ түхеэрэлгэ эндэ тодхогдожо байна.
ТАСС-ай фотохроника.

ШЭНЭ ЗАСАГ ЗАХИРГААНАЙ ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД

КАБУЛ. ДРА-гай Революционно Советэй эзэлжэтэ заседани гүрэнэй толгойлогшо ба Афганистанай Демократическа Республикын премьер-министр Нур Мухаммед Таракиин түрүүлэлгэ доро эндэ болобо. Кабулай радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, ороннне зонхилжо байһан Надир Шахай усгаатанай гэшүүдтэ урдань хабаатай байһан хүдэлхэ ба хүдэлхэгүй бүхы зөөриие абажа, саашадаа гүрэнэй мэдэлдэ оруулха тухай шинидхэбэри заседани дээрэ гаргагдаха. Энэ зөөри саашадаа афган ажалша арадта хабаатай болобо гээд мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Бахтар агентствын дамжуулһанай ёһоор, Герат болон Пакти провинцинуудта ажаһуудаг олон мянгаад хүн — таряашадай, хүдэлмэришэдэй, санаартадай ба афган угсаатадай делегацинууд шэнэ засаг захиргаанай түлөөлэгшэдтэй уулзажа, Афганистанай Демократическа Республикын Революционно Советэй ажал ябуулгые дэмжэхэ байһан тухайдаа мэдүүлээ.

Афганистанай Демократическа Республикые мэдэрһэн тухайдаа үшөө хэдэн орон соносхобо. Тэрэ тоодо Болгари, Куба, Вьетнамай Социалис Республика ороно.

КОММУНИСТНУУД ПРОГРАММАЯА ОЙЛГУУЛНА

ЛИМЭ. Учредительнэ ассамблейдэ энэ жэлэй. июнь нарада болохоёо байһан уулзалгада бэлэдхэл хэлгэтэй дашарамдуулан, Перугай Коммунис парти (ПКП) хэдэ хэдэн хото городуудта митингүүдые үнгэргэбэ.

Учредительнэ ассамблейдэ кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн ПКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Хорхе дель Прадо, ПКП-гэй ЦК-гай Политкомиссиин гэшүүн Рубен Мольеапас — Уанкайо хотодо, мүн ПКП-гэй ЦК-гай Политкомиссиин гэшүүн Густаво Эспиноса, ПКП-гэй ЦК-гай гэшүүн Мануэль де Приего гэгшэд Ика хотодо үгэ хэлэхэдээ, ажалшадай социально-экономическа байдал һайжаруулхые, орон дотороо дарлагшад ба дарлагдагшадгүй үнэн общество байгуулхые хараалһан Коммунис партиин программын гол дүримүүдые найруулһан байна.

Орон дотор тохёолдожо байһан экономическа кризисэй бүхы түбэг бэрхэшээлнүүдые ажалшадай хүзүүн дээрэ ашажа, эдэнэй дунда дураа гуталга үргэдхэхые хараалһан экономическа ба финансын политикые Перуда баадхаха гэһэн уласхоорондын валютна фондын һэдэлгэнүүдые Компартиин хүтэлбэрилэгшэд эрид буруушааба.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ ҮЙЛЭ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Германиин Федеративна Республикада ерэлгые түүхэтэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоно гэжэ мүнөө Рейн дээрэ нэрлэнэ. СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи амгалан ёһоной харилсаа холбоое хүргөөлгын саашанхи хэдэн арбаад жэлэй политическэ программые соносхохо, шэнэ мянган жэлэй эхилтэр али алиндань ашатай туһатай экономическа харилсаа холбооной тодо хараа түсэб элирхэйлхэ гэһэн зорилгонууд хоёр ороной хоорондохи харилсаае хүргөөхэ байна. Энэ неделидэ Л. И. Брежневэй ФРГ-гэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн уулзалгануудай, хөөрэлдөөнүүдэй, албанай хэрэгээр ерээд байха үедэ гар табигдаһан документнүүдэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ эдэ зорилгонуудые шинидхэлгэдэ нүлөөлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Хабарай үзэсхэлэн һайхан эдэ үдэрнүүдтэ үндэр тушаалта совет айлшаниие амаршалан угтахадаа, Баруун Германиин олониитэ үнгэрһэн жэлнүүдтэ хоёр ороной хоорондохи харилсаанда болоһон ехэ хубилалтануудые тэмдэглээ.

1970 ондо Москвада баталагдан абтаһан договор совет-баруун германиин харилсаанда «хүйтэн дайнһаа» али алиндань ашатай туһатай амгалан ёһоной харилсаан хүрэтэрөө түүхэтэ хубилалтануудай үндэһэ һуури табиһан байна. Дайнай һүүлэй бодото байдалые Боннойн мэдэрэлгэ эдэ харилсаае һайжаруулаа.

Зургаан жэлэй хугасаа соо капиталис оронуудай дундаһаа ФРГ Советскэ Союзтай эгээл ехээр худалдаа наймаа хэдэг болоһон байна. Промышленна хамжаан гэхэ гү, али металлургическа, нефтехимиин, машина бүтээлгын, ашагта малтамал олзоборилон, болбосоруулгын предприятинуудые хамтаараа байгуулга амжалтатайгаар хүргөөгдэнэ. Баруун Германиин хэдэ хэдэн фирмэнүүдэй хабаадалгатайгаар дэлхэй дээрэхи томо ехэ Оскольско электрометаллургическа комбинадай СССР-ти баригдажа байһан ушар нимэ харилсаа холбооной һайн гэршэ жэшээ болоно.

Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ерэлгын удха шанар хоёр талын харилсаанһаа холо саашаа гарана. Ушарынь юуб гэхэдэ, совет-баруун германиин харилсаанһаа Европодохи, гансал Европодохи бэшэ, политическэ байдал ехэтэ дулдыдана бшуу. ФРГ-гэй президент В. Шеель майн 4-дэ Боннодо үгэ хэлэхэдээ, Московско договор хадаа «Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ арадуудай аша үрэ ехэтэйгээр, амгалан тайбанаар зэргэ оршохо талаар шэглүүлэгдэнэн манай политикын гол зүйл» болоно гэжэ тэмдэглэһэн байгаа.

Энэ договор соо батадхагдаһан гол ёһонууд (дайнай һүүлэй үеын Европодохи хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлга, хүсэ хэрэглэлгэһээ арсалга ба бусад) Хельсинкидэхи ниитэ Европын зүблөөнэй Түгэсхэлэй актын гол шухала хубинь болоо гээд һануулха хэрэгтэй. Мүнөө Л. И. Брежневэй Боннодо хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгые гүнээгырүүлэн хүргөөхын тула, мүн хоёр ороной хоорондохи харилсаанай үшөө шинидхэгдээдүй байһан асуудалнуудые гуримшуулхын тула шэнэ түлхисэ болохо байһаниинь дамжаггүй.

Боннодо болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болоулха, шахардуу байдалые политическэ аргаар һуларуулгые сэрэг дай саралгаар нэмээхэ асуудалнууд шухала һуури эзэлнэ. Л. И. Брежнев майн 4-дэ Рейнскэ нинслэл хотодо үгэ хэлэхэдээ хүн зониие хюдаха зорилготой зэбсэг хэрэгсэлнүүдые ехээр бүтээхэ гээшэ ой ухаанда орошогүй хэрэг болоно гэжэ тэмдэглээ. «Буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргахадаа, ямаршье үрэ олохогүйбди, — гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Зүгөөр хүн түрэлтэниие алаха хюдахада бэлэн ааб даа. Зогсохоор саг болоо». Энэ хойшолуулашагүй зорилгые шинидхэлгэдэ харилсаа холбоо тогтоохыень совет хүтэлбэрилэгшэ бүхы гүрэнүүдые, һайн һанаатай бүхы хүнүүдые уряалба.

Рейнэй эрьенүүдтэ соностоһон энэ уряа бүхы дэлхэй дээгүүр сууряатажа, эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүдээр һайшаагдан угтагдаа.

Дүтын Зүүн зүг: гутамшаг муухай үгэсэлгээ зүбтүүлхэ һэдэлгэ

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые американ проектээр гуримшуулгын мухардалгада ороод байһые һууриһаань хүдэлгэхэ зорилготой ябуулганууд үнгэрһэн неделидэ хэтдэһэн байха юм. Израилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Даян болон премьер-министр Бегин хойно хойноһоо Вашингтон ошоһон байгаа. Израилиинхидай, мүн арабуудай аша туһые хараада абажа, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулгада «тэнсүүритэй һайнаар» хандахые ороллоһон тухайдаа Вашингтоной тусхай тушаалтадай хэды соносхоошье һаань, нэн түрүүн тэндэ Тель-Авивай аша туһа тухайда оролдолгонууд гаргагдаһан байгаа гэжэ Америкын нинслэл хотодо болоһон хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд элирхэйлэн гэршэлнэ. Израилиин аюулгүйе хангаха талаар США-гай абаһан «юунһээшье үлүү» ба «хэтын» уялга тухай, Дүтын Зүүн зүгтэхи асуудалые шинидхэлгэ «Палестинын бэеэ дааһан байдалтай гүрэн байгуулхые хараалхагүй», «булимтаран эзэмдэгдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин бүрин хүсэдөөр гарахые» эрилтэ табихагүй тухай американ президент Дж. Картерай [illegible] һэн мэдүүлгэ энэ талаар онсо шэн[illegible] байна.

Ниитэ араб аша туһые баһам[illegible] Израильтай сепаратна хэлсээ бата[illegible] гэһэн Египедэй хүтэлбэрилэгшэдэй [illegible] римталан бэелүүлжэ байһан хараа [illegible] лэлэй ашаар Вашингтоной ба Тель-А[illegible] вай хоорондохи нэгэдэл улам бэхэ[illegible] лэгдэхэ аргатай болоо. Египедэй — [illegible] раилиин хөөрэлдөөнүүд ойрын [illegible] долоон хоногой турша соо һэргэ[illegible] байха гэжэ хүлеэнэб гээд Изра[illegible] гадаадын хэрэгүүдэй министр Д[illegible] США-һаа бусажа ерэмсээрээ мэдү[illegible]

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал ту[illegible] американ политикын гол ёһонууд [illegible] хоорондын сионизмын гол ёһонуу[illegible] тудалдана гэжэ араб оронуудай [illegible] үзэлтэй хүсэнүүд тэмдэглэнэ. Араб [illegible] хис захиргаануудай Тель-Авивай [illegible] хэһэн буултанууд арабуудта хоро [illegible] гэжэ, американ-израилиин холбоое [illegible] хижүүлгэдэ нүлөөлхэ байна.

Израиль тушаа хэлэхэ болоо [illegible] США-гай зүгһөө бүри мүнэн дэмж[illegible] хэдээ, тэрэ араб гүрэнүүдтэ эзэрхэг [illegible] римхэй хараа шэглэлээ бэелүүлжэ [illegible] гэлжэлһөөр. Тэрэ булимтаран эзэм[illegible] дэһэн газар нютагуудһаа гаража [illegible] хые түхеэрнэгүй. Тэрээннээ гадна, [illegible] раилиин сэрэгэйхид Ливанай урда [illegible] бида зэбсэгтэ һүйдхэлтэ ябуулга[illegible] даа үргэлжэлүүлжэ, булимтаран [illegible] дэһэн газар нютагуудһаа Израи[illegible] сэрэгүүдые гаргахаар хараалһан А[illegible] гүйн Советдэй 425-дахи тогтоолой [illegible] гэлтые буруу һүргэжэ байна. Ни[illegible] США болон Израиль палестин ара[illegible] үндэнэн эрхэнүүдые, тэрэ тоодо Па[illegible] тинын бэеэ дааһан байдалтай гүрэн[illegible] байгуулха эрхыень һэшхэлгүйгөөр [illegible] һамжалан дорожолно.

Гэхэ зуураа, Дүтын Зүүн зүгтэхи [illegible] далые батаар гуримшуулхын тула [illegible] хоорондын үгэеэ ойлголсолгын, хар[illegible] саа холбооной шухала хэрэгтэй ба[illegible] нинь эли ааб даа. Тусхайлбал, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа нёдө[illegible] жэлэй октябрь һарада толилогдо[illegible] совет-американ хамтын мэдүүлгэ до[illegible] тодорхойлогдонхой гол ёһонуу[illegible] США-гай хадуураллые ООП-ой гү[illegible] хэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Я. Ара[illegible] эрид буруушаажа байһанаа мэдү[illegible] һэн.

Англиин маршалай тухиран хардаһа[illegible] мэдүүлгэ

Социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын [illegible] демократиин түлөө, шэнэ дайнай [illegible] да эсэргүү хамтын тэмсэлдэ һа[illegible] нэгэдэлгын һайндэрые элдэб орону[illegible] ажалшадай һайндэрлэжэ байха [illegible] бүхы дэлхэйн хүн зон тад ондоо [illegible] холбоо тогтоохо гэһэн һэдэлгэнү[illegible] гэршэнэр болоһон байна. Хитадай [illegible] тэлбэрилэгшэдэй ба Англиин оборо[illegible] штабай начальник авациин мар[illegible] Н. Камероной хоорондохи хөөрэлдөө[illegible] эгээл эдэ үдэрнүүдтэ Пекиндэ [illegible] байна.

Франс Пресс агентствын мэдээсэ[illegible] ёһоор, хөөрэлдөөнүүдэй үедэ, тус[illegible] бал, баруун оронуудай сэрэгэй т[illegible] кэ, тэрэ тоодо сэхэ дээшээ дэгдэн [illegible] дэдэг «Харриер» түхэлэй самолёду[illegible] Хитадта худалдаха тухай [illegible] шэн хэлсэгдэбэ. КНР-эй [illegible] рай-сэрэгэй баазануудай нэ[illegible] хүрэхэ, сэрэгэй хэдэн хэдэн заводу[illegible] ошожо хараха, танкова дивизиин П[illegible] шадархи һуралсалнуудта хабаадаха [illegible] га Н. Камерондо олгогдоһон байгаа.

Гэбэшье, обед эмхидхэгдэжэ, тэ[illegible] дээрэ баруунай оронһоо ерэһэн а[illegible] най ба эзэдэй тон нэгэ хараа шэ[illegible] тэйгээр хэхэ политическэ мэдүүлгэ[illegible] уулзалгын гол зүйл болохо ёһотой [illegible] Хитадай хүтэлбэрилэгшэд Н. Ка[illegible] ной ерээд байһые һамбаашалжа, С[illegible] ветскэ Союзда зүрюу харша шэгл[illegible] үргэлжэлүүлхээр, уласхоорондын [illegible] хардуу байдал бүри дэбэргэхээр б[illegible] байһан тухайдаа Хойто Атлантиин [illegible] хэг түримхэй бүлэглэлдэ хабаатай [illegible] нуудай правительствануудые тэр[illegible] дамжуулан найдуулһан байна. Ан[illegible] маршал халажа ороходоо, СССР-ые [illegible] тадай ба НАТО-гай «хамтын дай[illegible] гэжэ нэрлээ. «Совет танкова хүсэ[illegible] тэ бата найдамтайгаар эсэргүүсэхэ [illegible] дүршэлөө хубаалдахые» тэрэ Пе[illegible] хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаба.

Н. Камероной тухиран хардаһан [illegible] дүүлгые оронойнь хүн зон дураа [illegible] буруушааба. Зүүнэй үзэлтэй лейбо[illegible] нуудай үүсхэлээр общинануудай [illegible] тадаа онсо яаралтай хөөрэлдөөнүүд [illegible] лоо. Эзэлжэ байһан тушаалһаань [illegible] шалые буулгаха эрилтэ ехэ бүлэг д[illegible] тадууд табиба. Олон элитэ мэ[illegible] ажал ябуулагшад, ниитын элдэб [illegible] нүүдэй түлөөлэгшэд мүн лэ нимэ э[illegible] тэ табиһан байха юм.

Англо-совет хани барисаанай бу[illegible] энэхэн тушаа тусхай мэдүүлгэ тол[illegible] лаа. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэ[illegible] «Мүнөө Хитадай хүтэлбэрилэгш[illegible] адляар, дүшэн жэлэй урда тэ[illegible] рэй Советскэ Союзда эсэргүү [illegible] тон лэ нимэ номнол тараа[illegible]ыень [illegible] түрэлтэнэй мэдэжэ байһые хараада [illegible] бал, имагтал ямаршье харюусал[illegible] өөдэгүй муу һанаатай хүн — сэ[illegible] хубсаһатай гү, али бэшэшье байа[illegible] дайнай дүлэ бадараахые нимээр о[illegible] хо байна бшуу».

Совет хүнүүд тухай хэлэхэ [illegible] һаа, эдэнэрэй нерв шанга гэжэ [illegible] Л. И. Брежнев «Форвертс» гэжэ [illegible] лоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг [illegible] тын асуудалнуудта харюусахадаа [illegible] нүүлһан байна.

В. СЕРОВ,
Л. ВОЛЬНОВ,
А. КРАСИКОВ.
(ТАСС).

Газетымнай удаадахи номер [illegible] 11-дэ гараха.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй Германиин Федеративна Республика ошоһон тухай Коммюнике — ТАСС-ай материал. (Эхиниинь. Түгэсхэлынь хоёрдохи хуудаһанда). «Тарилга-78» — республикын ажахынуудһаа абтаһан суглуулбари. СССР-эй Оборонын министрэй приказ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Социалис мүрысөөн—шинидхэхы хүсэн» — А. Бадиевай статья. «Совет орон доторнай» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Илалтын Туг — жагсаалда» бүхы материалнууд Илалтын үдэртэ зорюулагдажай.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Зүрхэ сэдьхэлдэнь хэтэдээ үлэхэ» — А. Субботиной статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. «Эб найрамдалай аша туһада» — «ТАСС-ай материалнуудай суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 7.55—Дамжуулгын программа. 8.00 «Время». 8.35 —Үглөөнэй гимнастика. 8.55 —«Хэншье юуншье мартагдахагүй». Совет поэдүүдэй шүлэгүүдые һурагшад уншахэ. 9.25 — Москвагай Кремлиин комендатурын шэлэгдэмэл духовой оркестр наадаха. 9.55— «Мүнөө үеын хүбүүд». ПТУгай һурагшадай дайнай ветерануудтай уулзалга. 10.25 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат ЧССР — Швеци. 12.10—**«Мүнөөдэр Илалтын һайндэр». СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай маршал С. Л. Соколов үгэ хэлэхэ.** 12.25 —«Родословная подвига» — баримтата фильм. (түрүүшынхеэ харуулагдаха). 13.25 — Үхибүүдэй фильм. Телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. «Три веселые смены», «Ошибка Микоши» 3-дахи фильм. 14.30 —Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР — Канада. 16.15— Киноэпопея «Освобождение», «Битва за Берлин». 4-дэхи фильм. 17.40 — Шэнэ һонин. 17.50 — «Ради жизни на земле». Поэтическэ композиции. 18.20 — **Фашизмтай тэмсэжэ ами наһаяа үгэһэн хүнүүдэй гэрэлтэ дурасхаалда минута абяагүй байлга.** 18.40 — П. И. Чайковский. Оркестртэй хамта наадаха скрипкын концерт. 19.15 — Киноэпопея «Освобождение». «Последний штурм» (5-дахи фильм). 20.30 — «Время». 21.00— «Илалтын үдэртэ зорюулагдаһан Останкинай студида баярай үдэшэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21 информации— 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров— 2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория —2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР

Н-00461. Заказ № 109. Индекс [illegible]